O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MILLIY KITOB PALATASI
INV №

8 ДЕКАБР - ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ КОНСТИТУЦИЯСИ ҚАБУЛ ҚИЛИНГАН КУН

Ватанимиз ва халқимизнинг бугуни, эртаси ва келажагини 7 йил мобайнида маёқ мисол ёритиб турган, барчамизнинг қалбимиз кўри - КОНСТИТУЦИЯмизни шарафлайлик, эъзозлайлик, риоя этиб яшайлик!

Қонун - ҳам қилич, ҳам қалқондир!

ИНСОН ВА ҚОНУН

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҲУҚУҚИЙ, ИЖТИМОИЙ-ОММАБОП ҲАФТАЛИК ГАЗЕТАСИ

1996 йил 30 январдан чиқа бошлаган | 1999 ЙИЛ 7 ДЕКАБР, СЕШАНБА | № 49 (149) | Сотувда эркин нархда

БУГУНГИ СОНДА:
ЯХШИ СЎЗ-ДИЛ ОЗИҒИ
ИСТИҚЛОЛ ФАРЗАНДЛАРИ

1999 йил 5 декабрда Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига ҳамда вилоят, шаҳар ва туман Кенгашларига сайловлар бўлиб ўтди. Айтиш керакки, бу галги сайловлар ниҳоятда ўзбекона, демократик тамойилларга асосланган ҳолда амалга оширилди, дейишимизга тўла асос бор. Саккиз нафаргача номзод қўйилиб, уни танлаш ҳуқуқи, биз сайловчиларнинг ихтиёрига ҳавола этилди. Аслини олганда, номзодларнинг кўпчилиги депутатликка лойиқ бўлган инсонлардир.

Шу сонга хабар

МУВАФФАҚИЯТ ТИЛАЙМАН

Бу йил ёшим 18га тўлиб, илк бор сайлов бюллетинини қўлимга олиб, кимга овоз беришимни ўйлаб кўрдим ва ҳеч иккиланмай бу йилги сайловларда биринчи марта иштирок этаётган, ҳар жабҳада фаоллик кўрсатаётган «Фидокорлар» миллий демократик партияси томонидан номзоди кўрсатилган шахсга овоз бердим.

Мен кўрсатган номзод ғолиб чиқадими-йўқми, буни олий ҳакам — вақт кўрсатади. Сайловда ютиб, олий рутбага эришганларга муваффақиятлар тилайман.

Азиза МАМАЗИКРЯЕВА,
Тошкент шаҳри

Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзод Ислом Абдуғаниевич Каримовнинг

ДАСТУРИ

Биз XXI аср бўсағасида - янги буюк ўзгаришлар, жамиятимизнинг янгиланиши ва кудратли тараққиёти бўсағасида турибмиз.

Мамлакатимизда амалга оширилаётган янгиланиш ва ислоҳотлардан асосий мақсад юртимизнинг янада ривожланиши, халқимизнинг фаровонлиги, жаҳон ҳамжамиятидан ўзимизга муносиб ўрин эгаллашдир.

Бу стратегик ва дастурий вазифалардан келиб чиққан ҳолда биз мамлакатимизнинг ички ва ташқи аҳволини танқидий кўз билан чуқур таҳлил қилиб, ўз сиёсий, иқтисодий ва маънавий тараққиётимизнинг муҳим устувор йўналишларини белгилаб олишимиз зарур.

Бу устувор вазифалар нималардан иборат?

Биринчи устувор вазифамиз - иқтисодиётимизнинг изчил ўсиши ва самарадорлигини ошириш, демократик бозор ислоҳотларини чуқурлаштириш асосида халқ турмуш даражасининг барқарор ва узлуксиз яхшиланиб боришини таъминлаш зарур. Бу борада кам таъминланган, муҳтож оилалар ва одамларга алоҳида эътибор қаратиш лозим.

Шу мақсадда яқин беш йил давомида:

- иш ҳақининг энг кам миқдорини 3,5 баробар ошириш. Шу билан бирга аҳоли жон бошига тўғри келадиган ўртача даромадни 1,8 -2,0 баробар кўпайтириш;
- миллий пулимизнинг қадрсизланишига қарши қатъий чораларни кўриш ва шулар ҳисобидан одамларнинг реал /амалдаги/ даромадини мунтазам ошириш;
- давлат томонидан аҳолини ижтимоий қўллаб-қувватлаш ҳажми ва миқдорини кўпайтириш билан бир вақтда ҳақиқатда ёрдамга муҳтож бўлган оилаларга эътиборни кучайтириш.
- бундай эзгу мақсадларни амалга оширишда ва ажратилган маблағларнинг самарасини оширишда маҳалла жамоатчилигига кенг миқёсда суяниш;
- ногиронларни тўлақонли фаол ҳаётга қайтариш, шунингдек, ногирон болаларни тиббий-ижтимоий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш мақсадида 2005 йилгача бўлган давлат дастурини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш;
- ишсизлар ва ортиқча ишчи кучларини биринчи навбатда қишлоқ жойларда банд қилиш мақсадида меҳнат бозорини шакллантириш, хусусан, Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳрида янги иш ўринларини яратиш дастурини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш. Бу ишга чет эл сармоялари ва ички имкониятларни кенг жалб этиш;
- ижтимоий инфратузилмани ривожлантириш, аввало қишлоқ жойларида истиқомат қилаётган аҳолини табиий газ ва ичимлик сув билан таъминлаш давлат дастурининг бажарилишини якунига етказиш, 2005 йилга қадар ичимлик сув билан таъминлаш миқдорини 85 фоизга, табиий газ билан эса 82 фоизга етказиш;
- соғлиқни сақлаш ва экологик хавфсизлик соҳаларида қабул қилинган дастурни ҳаётга жорий этиш масалаларини қаттиқ назоратга олиш.

Биз бу ўта муҳим ва улкан вазифаларни амалга ошириш учун авваламбор ислоҳотларимизнинг иккинчи асосий устувор йўналиши бўлмиш сиёсий ва иқтисодий ҳаётни, давлат ва жамият қурилишини эркинлаштириш масаласига алоҳида эътибор қаратган тақдирдагина муваффақиятли ҳал этишимиз мумкин.

Сиёсий соҳани эркинлаштириш борасида: авваламбор, аҳолининг сиёсий фаоллигини кучайтириш, жамиятда манфаатлар ва қарама-қарши кучлар ўртасида мувозанатни таъминлайдиган кучли механизмларни шакллантириш зарур.

Демократиянинг энг муҳим тамойили - одамларнинг сайлов ҳуқуқини, ўз хоҳиш-иродасини эркин ифодалаш, ўз манфаатларини рўёбга чиқариш ва муҳофаза қилиш ҳуқуқини таъминлаш учун ҳақиқий шарт-шароит, қонуний-ҳуқуқий замин яратиб бериш, инсон ҳуқуқлари ва матбуот эркинлигини ҳимоялаш лозим.

Давлат қурилиши ва фуқаролик жамиятини шакллантириш жараёнларини эркинлаштириш масаласи ҳам катта аҳамият касб этади. Бу борадаги асосий вазифалар - ҳокимият барча тармоқларининг бир-биридан мустақил ҳолда иш юритиш тамойилларини мустаҳкамлаш, ҳокимият ваколатларини нодавлат ва жамоат ташкилотларига, фуқароларнинг ўз-ўзини бошқариш органларига босқичма-босқич ўтказа бориш, уларнинг ҳақ-ҳуқуқлари ва эркинликларини муҳофаза этиш.

Иқтисодий соҳани янада эркинлаштириш мақсадида биринчи навбатда, давлат бошқарув ролини чегаралаш, хўжалик юритувчи субъектларнинг иқтисодий эркинликлари ва ҳуқуқларини ҳамда иқтисодиётнинг барча соҳаларида хусусий мулк миқёсларини кенгайтириш, мулкдорларнинг мавқеи ва ҳуқуқларини мустаҳкамлаш, кичик ва ўрта бизнес ривожланишига ҳар томонлама кўмак бериш, шу билан бирга, бозор инфратузилмасини кенг ривожлантириш лозим.

Қишлоқ хўжалигини ривожлантириш масаласини доимий диққат марказида тутиш, бу соҳада белгиланган ислоҳотларни чуқурлаштириш дастурини тўла миқёсда амалга оширишга эришиш, энг муҳими, ерни ҳақиқий эгасига топшириш ва меҳнаткаш деҳқоннинг ўз меҳнати самарасидан тўлақонли фойдаланиши учун зарур шарт-шароит яратиб бериш.

Учинчи устувор йўналиш - жамият маънавиятини янада юксалтиришдан иборат. Эркин фуқаро маънавиятини, озод шахсни шакллантириш масаласи олдимизда турган энг долзарб вазифадир. Бошқача айтганда, биз ўз ҳақ-ҳуқуқларини танийдиган, ўз кучи ва имкониятларига таянадиган, атрофида содир бўлаётган воқеа-ҳодисаларга мустақил муносабат билан ёндашадиган, айни замонда шахсий манфаатларини мамлакат ва халқ манфаатлари билан уйғун ҳолда кўрадиган эркин, ҳар жиҳатдан баркамол инсонларни тарбиялашимиз керак.

Ёшлар сиёсатини ҳаётга татбиқ этиш масаласини давлат сиёсати даражасига кўтариш, ёш оилаларга ёрдам кўрсатиш, аёлларнинг жамиятимиздаги ўрни ва мавқеини ошириш борасидаги ишларни давом эттириш лозим.

Шу мақсадда жамиятимизнинг маънавий-маърифий юксалишига муносиб ҳисса қўшаётган ташкилот ва муассасаларда хизмат қилаётган инсонларни, аввало мактаб, лицей, коллежлар, олий ўқув юртларининг ўқитувчи ва домлаларини, илму фан соҳасида ишлаётган илмий ходимларни қўллаб-қувватлаш, уларга керакли моддий шароит туғдириб бериш кўзда тутилади.

Тўртинчи устувор йўналиш - кадрлар масаласи. Биз олдимизга қандай вазифа қўймайлик, қандай муаммоларни ечиш зарурияти туғилмасин, гап охир-оқибат, барибир кадрларга ва яна кадрларга бориб тақалаверади. Муболағасиз айтиш мумкинки, бизнинг келажагимиз, мамлакатимизнинг келажаги ўрнимизга ким келишига ёки бошқачароқ айтганда, қандай кадрлар тайёрлашимизга боғлиқ.

Ўсиб келаётган навқирон авлод, азиз фарзандларимиз, ёшларимиз бизнинг қувончимиз, таянчимиз ва суянчимиз, ғуруримиз ва ифтихоримиз, деган шиорни амалда рўёбга чиқаришни таъминлашимиз даркор.

Бешинчи устувор йўналиш - бу иқтисодиётда таркибий ўзгаришларни таъминлашдир.

Мазкур ўзгаришлар корхоналарни янгилаш ва техник қайта жиҳозлашга, мамлакатнинг бой табиий ва минерал-хомашё салоҳиятидан тўла ва самарали фойдаланишга, экспортга мослашган ва импорт ўрнини босувчи маҳсулотлар ишлаб чиқарадиган қувватларни барпо этишга қаратилмоғи даркор.

Олтинчи устувор йўналиш - жамиятдаги барқарорлик, тинчлик, миллатлар ва фуқаролараро тотувликни, сарҳадларимизнинг дахлсизлигини, мамлакатимиз ҳудудий яхлитлигини таъминлашдан иборат.

Шу муносабат билан мен Ўзбекистон бошқа давлатларнинг ички ишларига аралашмаслик, дунё мамлакатлари билан тенг ҳуқуқли асосда шерикчилик қилиш, барча можаро ва муаммоларни фақат тинч сиёсий ва ҳуқуқий воситалар билан ҳал этиш тарафдори эканини яна бир бор таъкидлаб ўтмоқчиман.

Биз янги аср бўсағасида, янги буюк ишлар олдида турибмиз. Сиз билан бизнинг вазифамиз давр олдимизга қўяётган барча талабларга муносиб жавоб қайтаришдир. Истиқболимизни аниқ ва равшан тасаввур этиб, халқимизга тинч ва фаровон турмушни таъминлашдир, жаҳон майдонида ўзимизга муносиб ўрин эгаллаб олишдир.

Мен учун Ватан озодлиги, халқимнинг омонлиги, юртимнинг равнақи, мана шу муқаддас заминимизда яшайдиган ҳар бир оиланинг фаровонлигидан бошқа олий саодат йўқ.

Шу олижаноб, мард ва меҳнаткаш, бағрикенг халқимизнинг бугуни ва ёруғ келажаги йўлида садоқат билан хизмат қилиш - ҳаётимнинг маъноси, умримнинг мазмунидир.

/Дастурнинг тўлиқ матни Ислом Каримовнинг «Ўзбекистон XXI асрга интилмоқда» рисоласида баён этилган/

Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзод Абдулҳафиз Мараҳимович Жалоловнинг

ДАСТУРИ

Ўзбекистон Республикаси Конституцияси, унинг барча амалдаги қонунларига содиқлик, уларнинг изчил амалга оширилиши ва мамлакат фуқаролари ҳуқуқлари ҳамда эркинликларининг рўёбга чиқиши йўлида сидқидилдан хизмат қилиш.

Ўзбекистон мустақиллигини мустаҳкамлаш, мамлакатда демократияни - кучли фуқаролик жамияти ва унга монанд давлат ҳокимияти ҳамда бошқаруви тизимини изчил қарор топтириш, шунингдек, Ватанимизнинг илғор жаҳон ҳамжамияти давлатлари ўртасида муносиб ўрин эгаллаши манфаатларидан келиб чиқиб, қуйидагиларнинг бажарилишини, биринчи галдаги вазифалар сифатида, амалда таъминлаш:

Сиёсий соҳада:

- давлат ҳокимиятини халқнинг бевосита ва, унинг демократик йўл билан сайлаб қўйилган вакиллари тимсолида, билвосита назорати остида бўлиши;
- давлат ҳокимияти вакиллик идораларини, асосан, халқ томонидан, сиёсий партиялардан, сайлаб қўйиладиган депутатлар таркибидан иборат тарзда шакллантириш;
- сиёсий партиялар жамиятдаги 'мавқеининг, уларнинг намояндалари томонидан давлат ҳокимияти вакиллик идораларида, сайловлар натижасида, эгаллаган ўринларидан келиб чиқиб, фарқланиши;
- давлат ҳокимияти ва бошқаруви идоралари, уларнинг мансабдор шахслари фаолиятини қонунийлик, партиявий масъулият, назорат ҳамда кафолат асосида қуриш;
- давлат ҳокимиятининг учта - қонунчилик-вакиллик, ижроия, суд тармоғи ва уларнинг марказий, минтақавий ҳамда маҳаллий идораларининг ўзларининг конституциявий ваколатларини мустақил амалга оширишлари;
- фуқаролар ўзини ўзи бошқариш идораларининг, ўзларининг қонунларда белгиланган ваколатларини бажаришдаги, чинакам, жумладан, молиявий-иқтисодий мустақиллиги;
- оммавий ахборот воситаларининг мустақиллигини янада кучайтириш, пировард натижада, уларнинг масъулиятини фақат қонунлар доираси билан чекланган бўлишлиги;
- энг оддий фуқаронинг овозини жамиятда баралла эшитилиши, унинг катта сиёсатга таъсир эта билиш имкониятларининг мавжудлиги;
- барча давлат идоралари, уларнинг мансабдор шахслари томонидан қонунларга сўзсиз итоат этишнинг, бундан ҳеч ҳам бўйин товлай олмасликларининг жиддий /етакчи, идора этувчи ва мухолиф сиёсий партиялар фаолиятини тақозо этувчи/ муруватларини яратиш;
- жамоат ташкилотлари барча кўриниш ва шаклларининг, халқ оммаси ташкилий уюшқоқлиги тимсоли сифатида, жамият ва давлатни бошқаришдаги фаол иштироки;
- кўзланаётган барча олижаноб мақсадларга эришишнинг қонуний-ҳуқуқий негизларини яратиш, уларни мунтазам такомиллаштириш ва ҳ.к.

Иқтисодий соҳада:

- иқтисодий эркинликнинг шахс, инсон ҳурлиги барча шакл-шамойилларининг дастлабки, туб, ҳал қилувчи асоси бўлишлиги;
- ҳар бир фуқаронинг мулк, унинг шаклидан қатъи назар, соҳиби бўлиш ҳуқуқини рўёбга чиқиш имкониятининг воқелиги;
- кўзланган ҳамма ижтимоий-фойдали ниятларга етишиш, вазифаларни уддалашда булардан ҳар бир кишининг шахсий манфаатдорлигининг ҳисобга олиниши;
- ишлаб чиқарувчиларнинг ўз фаолият тури, унинг натижасида етиштирилган маҳсулотни сотиш бўйича нарх-навони мустақил белгилаш ва ундан келган даромадни, фойдани, ўз хоҳишига кўра, тасарруф этиш эркинлиги;
- кичик ва ўрта бизнесни кенг миқёсларда ривож топтириш;
- товарлар ва капиталнинг мамлакат ичида эркин ҳаракат қилиши ҳамда ташқи иқтисодий фаолият эркинлиги /амалдаги қонунларда кўзда тутилган чеклашлар бундан мустасно/;
- иқтисодий ҳаётга оид ишончли ахборий хизмат тизимини жорий қилиш;
- солиқ сиёсатини ишлаб чиқарувчиларни рағбатлантирувчи омилга айлантириш;
- давлат ҳокимияти, бошқаруви ва мансабдор шахсларнинг ишлаб чиқарувчилар хўжалик фаолиятига ғайриқонуний аралашувига йўл қўймаслик;
- давлат ҳокимияти ва бошқаруви барча даражалардаги идораларининг, бозор муносабатларини инсоний, ижтимоий йўналиш ўзанларида ривож топиши заминларини яратишдаги аҳамиятини ошириш чораларини кўриш;
- бозор муносабатларининг иқтисодий демократия сифатидаги ривожланишига қаратилган қонунларни қабул қилиш, уларни муттасил ривожлантириб бориш ва ҳ.к.

Ижтимоий соҳада:

- адолатни қарор топтириш чораларини изчил рўёбга чиқариш;
- аҳолининг иш билан оқилона бандлиги ҳолатига эришиш;
- ишсизликни барҳам топтириш;
- меҳнатнинг инсон шахсини рўёбга чиқариш, унинг иқтисодий, ижтимоий ва маънавий эҳтиёжларини қондиришдаги ҳал қилувчилик аҳамиятини ошириш;
- аҳолининг эҳтиёжманд қатламларини аниқ муҳофаза этиш, жумладан, уларнинг пулнинг қадрсизланиши оқибатида даромадларининг пасайишини, энг кам иш ҳақи ва меҳнат пенсиялари ҳажмларини тегишли даражада индексациялаш орқали, оқилона қоплаш;
- жамиятда болалар, ёшлар, хотин-қизлар мавқеини жиддий кўтаришнинг амалий чора-тадбирларини кўриш;
- тиббий ёрдамнинг барча учун мақбул шаклларини вужудга келтириш;
- жамиятда ижтимоий муҳофаза тадбирларини амалга оширишда фаол иштирок этувчи жисмоний ва юридик шахсларни рағбатлантиришнинг иқтисодий-ҳуқуқий шароит ҳамда заминларини яратиш;
- порахўрлик, тўрачилик, таъмагирлик каби барча салбий иллатларнинг пайини қирқиш;
- мулкдорлар синфи, ўрта синфнинг фаол шаклланиши муҳитини вужудга келтириш;
- юқоридагиларнинг ҳаммасини жамиятдаги ижтимоий ва миллатлараро бирдамликни мустаҳкамлашнинг жиддий омилларига айлантириш;
- ижтимоий муносабатларни инсоний негизларда ривожланишининг қонуний-ҳуқуқий пойдеворини муттасил яратиш ҳамда ривожлантириб бориш ва ҳ.к.

Маънавий соҳада:

- жамиятни, миллий яхлитлик ва халқнинг ижтимоий муштараклигини инсон шахси баркамоллигига эришишнинг макони, воситасига айлантириш;
- жамиятда миллий, шарқона ва умуминсоний қадриятлар уйғунлигига ҳамда уларга риоя қилинишига эришиш;
- ислом дини ва бошқа динларнинг тарбиявий аҳамиятини эътироф этган ҳолда, улардан ғаразли мақсадларда фойдаланилишига йўл қўймаслик;
- тарихга, миллий-маданий, маънавий меросга ҳурмат руҳини қарор топтириш;
- илм-фан, таълим ва маърифатнинг, шунингдек, мазкур соҳаларда меҳнат қилувчи олим, мураббий ва тарғиботчиларнинг ижтимоий мавқеини беқиёс кўтариш;
- барча фуқароларни умумжаҳон, Шарқ халқлари ва миллий маданият дурдоналари, ютуқларидан баҳраманд қилиш имкониятларини муҳайё этиш;
- маънавият, ақл-заковат ва билимлиликнинг ҳамма соҳаларда раҳнамо бўлишлиги ҳамда ҳар бир кишининг бундай фазилатлар соҳиби эканликдан шахсан манфаатдорлик муҳитини вужудга келтириш ва ҳ.к.

Ташқи сиёсат ва миллий хавфсизлик ҳамда мудофаа соҳасида:

- Ўзбекистоннинг барча узоқ ва яқин, хусусан, Марказий Осиёдаги қўшни давлатлар билан миллий манфаатларимизга мос, ўзаро фойдали ҳамкорлигини янада ривожлантириш;
- минтақа ва жаҳонда тинчлик ҳамда барқарорлик учун зарур саъй-ҳаракатларни доимий равишда амалга ошириш;
- мамлакатнинг ҳудудий яхлитлиги ва халқнинг осойишталигини асраб-авайлашга, уларга зиён етказишга йўл қўймайдиган даражадаги, махсус тайёргарлик ҳамда замонавий ҳарбий техника, аслаҳага эга, Қуролли Кучлар, Миллий хавфсизлик ва Ички хизмат тизимларининг узлуксиз шайлиги ва ҳакозо.

Юқоридагилар, уларнинг амалий ижроси, асосан, мамлакатимизнинг ҳар бир фуқароси, бутун халқнинг фаровонлигига, Ватанимизнинг гуллаб-яшнашига, унинг азалий шон-шуҳратининг қайта тикланишига ва Ўзбекистоннинг буюк келажагини яқинлаштиришга хизмат қилади, деб ишонамиз.

БАЙРАМ МУБОРАК, ДАДАЖОН!

Самарқанд вилоятининг Қўшработ тумани ички ишлар бўлими ходимлари КОНСТИТУЦИЯ кунини ишда самарали ютуқлар билан кутиб олишяпти.

Суратда: туман ички ишлар бўлими бошлиғи, милиция майори Ботир Турсунов ўғли билан.

Сурат муаллифи Шавкат АКРОМОВ

МУҲИМ СИЁСИЙ ҲУЖЖАТ

Давр сайин Конституциямизнинг жамият ҳаётидаги роли ва аҳамияти тўлароқ намоён бўлмоқда. У муҳим сиёсий ҳужжат сифатида турмушимизда рўй бераётган барча ўзгаришларда акс этмоқда ва уларнинг сиёсий-ҳуқуқий кафолати бўлиб хизмат қилмоқда.

Конституциямизнинг моҳияти унинг сиёсий ходиса - давлат ҳокимияти ҳужжати эканлигидадир. Давлатимиз парламенти - қонун чиқарувчи ҳокимият томонидан умумхалқ иродаси маҳсули сифатида қабул қилинган Конституциямиз мамлакатнинг муҳим сиёсий ҳужжати сифатида инсон ва фуқаронинг сиёсий жараён ва муносабатлардаги иштирокини тартибга солади. Айни пайтда у мустақиллик шароитида кечган сиёсий жараёнларни мустаҳкамловчиси, ўзида акс эттирувчи ва кафолатловчиси ҳамдир.

Конституциянинг сиёсий асослари унинг Муқаддима, Ташқи сиёсат, Давлат суверенитети, Халқ ҳокимиятчилиги, Сиёсий ҳуқуқлар, Жамоат бирлашмалари деб номланган бўлимларида ифодаланган бўлиб. I-боб 1-моддасидаги Ўзбекистоннинг суверен демократик республика эканлиги таъкидланиши жамиятни демократиялаш каби сиёсий ҳодисани ифодалаган.

Конституцияда давлат ҳокимияти, унинг ваколатлари, сиёсий ташкилотлар, уларнинг жамият ва давлат билан муносабатлари, улар орқали сиёсий масалаларни ҳуқуқий тартибга солиш акс этган. Давлат ҳокимияти, унинг бўлиниши, ташкил этилиши, Ўзбекистон Республикаси Президенти, маҳаллий давлат ҳокимияти сингари сиёсий масалалар ҳам Конституциянинг сиёсий мақомини белгилаб берадиган асосий жиҳатлардир.

Демократиянинг муҳим белгиси жамиятда сайлов тизими қурилиши билан белгиланади, зеро улар сиёсий жараёнлар кечимини белгиловчи асосий омиллардан биридир. Сайловлар орқали жамият аъзолари ўз вакилларини танлаб, жамиятни бошқариш ишларида иштирок этади. Сиёсий партияларга сайловларда эркин ва тенг ҳуқуқий иштирок этиш имконияти берилади. Юртбошимиз таъкидлаганидек, «*Келажакда жамиятимизда қандай партиялар тузилмасин, уларнинг сони қанча бўлмасин, қайси партия олдига қандай вазифа қўйилмасин - улар ўз мақсадларига, ўз ғояларини амалга оширишга сайловчиларнинг овозини, яъни ишонч-эътиборини қозонибгина эришиши мумкин*».

Ўзбекистонда сайлов тизимининг конституциявий асослари яратилганлиги жамиятимиз учун муҳим сиёсий воқеликдир. Конституция қабул қилинган кундан буён мамлакатимизда ўтказилаётган сайловлар унинг меъёрларига мувофиқлик касб этмоқда. Бунга шу кунлардаги сайлов жараёнлари далил.

Бош қонунимизнинг амалий аҳамияти мамлакатимизда рўй бераётган ички жараёнлар кечими билан бирга, ташқи сиёсатда эришилаётган ўзгаришлар билан белгиланади. Бинобарин, Ўзбекистоннинг жаҳон ҳамжамиятига қўшилиши ва улар орасида муносиб ўринга эга бўлиши конституциямизнинг қудратли ҳужжат эканлигидан далолатдир. У Ўзбекистоннинг ташқи сиёсати асосларини аниқ белгилаб берди.

Илҳом РАМАЗОНОВ,
фалсафа фанлари доктори, профессор

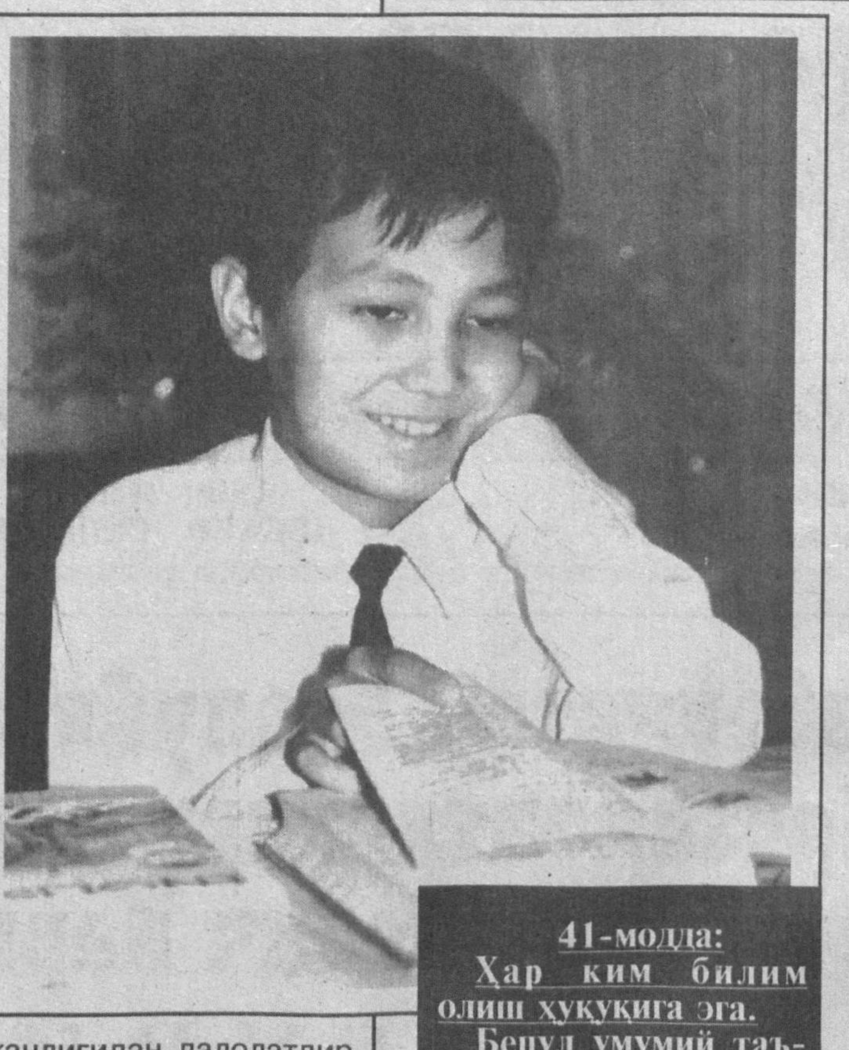

65-модда:
Фарзандлар ота-оналарнинг насл-насабидан ва фуқаролик ҳолатидан қатъи назар қонун олдида тенгдирлар.

41-модда:
Ҳар ким билим олиш ҳуқуқига эга.
Бепул умумий таълим олиш давлат томонидан кафолатланади.
Мактаб ишлари давлат назоратидадир.

Бош қонунимиз 7 ёшда

КОНСТИТУЦИЯ-ДЕМОКРАТИК ҲУҚУҚИЙ ДАВЛАТ АСОСИ

Конституциямиз Ўзбекистон Республикаси давлат суверенитети, халқ ҳокимиятчилиги, Конституция ва қонунлар устуворлиги, инсон ва фуқаронинг асосий ҳуқуқ, эркинлик ва бурчлари, жамиятнинг иқтисодий, сиёсий ва ижтимоий негизи, миллий давлатчилигимизнинг таркиб топиши, ривожланиш йўллари ички ва ташқи сиёсатимизни белгилаб берди.

Ўзбекистон жаҳон давлатлари қаторидан муносиб ўрин эгаллаш учун, шўро давридаги давлат бошқарувининг маъмурий буйруқбозлик, ягона нуқтадан бошқариш усулларига барҳам бериб, бозор иқтисодий муносабатлари йўлини танлади ва кучли инсонпарвар демократик ҳуқуқий давлат қуриш вазифасини ўз олдига қўйди. Бунда аввало ўз миллий давлатчилигимиз меросига мурожаат қилинди. Қолаверса, жаҳон ҳуқуқий давлатчилиги қурилиши тажрибаларидан фойдаланилди. Демократия ва ижтимоий адолатга содиқлик, халқаро ҳуқуқнинг умумэътироф этилган қоидалар устунлигига урғу берилди.

Таъкидлаш жоизки, мамлакатимизда президентлик бошқарувининг жорий этилиши ўта муҳим аҳамият касб этди. Маълумингизким, Президент сўзининг маъноси лотинча «олдинда ўтирувчи киши» деганидир. Қонун чиқарувчи ҳокимият – парламент сўзи французча «гапирмоқ» деганидир. Улар мустақил Ўзбекистоннинг миллий демократик давлат бўлиб, шаклланиши ва ривожланишига хизмат қилмоқда.

Биз бугун тарихий давлатчилик тажрибаларидан, хусусан? мутафаккир бобомиз Фаробийнинг фозил давлатчилик ҳақидаги ғоялари, А.Навоийнинг адолатли давлат, Амир Темур асослаган қудратли марказлашган давлатчилик меросидан кенг фойдаланаяпмиз.

Бугунга келиб, республикамизда янгича иш юритувчи вазирликлар, ҳокимликлар қайта тикланди. «Вазир» сўзи арабча бўлиб, «оғирликни ўзига олувчи» деган маънони англатади. Бу номдаги лавозим биринчи марта VIII асрларда Шарқда пайдо бўлиб, кейинчалик бошқа давлатларга ҳам тарқалган. Ҳокимлик лавозими IX асрда Фаробий томонидан ўз асарларида назарий жиҳатдан ишлатилган бўлиб, ҳозирги вақтда Ўзбекистоннинг вилоят, шаҳар ва туманларида вакиллик ва ижроия ҳокимиятини бошқаришда муҳим аҳамият касб этмоқда.

Конституциямизнинг 3-моддасига кўра мустақил Ўзбекистон Республикаси миллий-давлат ва маъмурий ҳудудий тузилишини, давлат ҳокимияти ва бошқарув органларининг тизимини ўзи белгилайди, ички ва ташқи сиёсатини амалга оширади. Ўзбекистоннинг давлат чегараси ва ҳудуди дахлсиз ва бўлинмасдир.

Ўзбекистоннинг маъмурий-ҳудудий бўлиниши Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар, туманлар, шаҳарлар, қишлоқлар, овуллар ва маҳаллалардан иборат.

Ўзбекистон Республикасининг иқтисодий соҳадаги вазифалари бозор муносабатларини ривожлантиришга қаратилган иқтисодий негизни хилма хил шакллардаги мулк: давлат мулки; хусусий мулк; тадбиркорлар мулки ва бошқалар ташкил қилади. Мулкдорлар ўз мулкига эгалик қилиш, фойдаланиш ва тасарруф қилиш ҳуқуқига эгадирлар. Ўзбекистон давлати ва халқи ўз ҳудудидаги барча моддий ва маънавий бойликларнинг мутлоқ эгаси бўлиб, улардан оқилона фойдаланиш давлат ихтиёридадир. Бу ҳақда Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 55-моддасида шундай дейилган: «Ер, ер ости бойликлари, сув, ўсимлик ва ҳайвонот дунёси ҳамда бошқа табиий заҳиралар умуммиллий бойликдир, улардан оқилона фойдаланиш зарур ва улар давлат муҳофазасидадир».

Ўзбекистон Республикасининг ташқи вазифалари барча давлатларнинг мустақил тенглиги, куч ишлатмаслик, чегараларнинг дахлсизлиги, низоларни тинч йўл билан ҳал этиш ва бошқа давлатларнинг ички ишларига аралашмаслик каби халқаро ҳуқуқ нормаларига асосланади. Конституциямизда бош вазифа инсонпарвар демократик ҳуқуқий давлат барпо этиш масаласидир.

Ҳуқуқий давлат бу – Ўзбекистонда яшовчи барча миллат ва элатларнинг инсонпарварлик қоидаларига асосланган, миллати, дини, ижтимоий аҳволи, сиёсий эътиқодларидан қатъий назар фуқароларнинг ҳуқуқлари ва эркинликларининг таъминланишидир.

Ўзбекистонда демократик ҳуқуқий давлат қуриш йўлини том маънода «Ўзбек модели» деб атаб, қуйидаги беш тамойилни таъкидлаш жоиз.

Биринчиси, **иқтисодни сиёсатдан устунлиги у ҳар қандай мафкурадан озод бўлиши лозим. Иқтисод ўз қонуниятларига асосланиб ривожланиши керак.**

Иккинчиси, **иқтисодни бошқаришда, айниқса, янги бозор иқтисодиётига ўтилаётганда, давлат асосий ислоҳотчи бўлиб, унинг бошқарув тизимини қўлдан чиқармаслик керак.**

Учинчиси, **Конституция ва қонуннинг устунлиги. Унга ҳаётимизнинг барча соҳасида баробар риоя этилиши керак.**

Тўртинчиси, **кучли ижтимоий сиёсат юритиш. Бу бозор иқтисодиёти йўлидаги энг муҳим вазифадир.**

Бешинчиси, **бозор иқтисодиётига ўтиш шошма-шошарликсиз, босқичма-босқич амалга оширилмоғи лозим.**

Жамиятимизда ҳуқуқий давлат барпо этишнинг белгиларини биламизми? Ҳа. Улар: Ўзбекистоннинг суверен демократик давлатлиги, у бирон синф, сиёсий партия, табақа ва гуруҳнинг манфаатлари йўлида диктатурага йўл қўймаслиги, жамиятдаги барча сиёсий партия, табақа ва гуруҳларни, миллат, элатларни ва халқнинг манфаатларини ифодалайди. Бу ҳақда Конституциянинг 13-моддасида: «Ўзбекистон Республикасида демократия умуминсоний принципларга асосланади, уларга кўра инсон, унинг ҳаёти, эркинлиги, шаъни, қадр-қиммати ва бошқа дахлсиз ҳуқуқлари олий қадрият ҳисобланади.

Демократик ҳуқуқ ва эркинликлар Конституция ва қонунлар билан ҳимоя қилинади» дейилган.

Ҳуқуқий давлатнинг яна бир муҳим белгиси бу – жамиятда қонуннинг устунлиги принципидир. Бу Конституциянинг 15-моддасида мустаҳкамланган. Қонун устунлиги деганда Республикамизда Конституция асосида қабул қилинган қонунларнинг барча норматив ҳуқуқий ҳужжатлардан устун туриши тушунилади.

Ҳуқуқий давлатда – Конституциянинг 56-моддасида кўрсатилганидек, давлат ва жамият ишларини бошқариш учун Ўзбекистон Республикасида қонуний равишда касаба уюшмалари, сиёсий партиялар, турли жамиятлар, хотин-қизлар, фахрийлар ва ёшлар ташкилотлари, ижодий ва жамоатчилик уюшмалари, оммавий ҳаракатлар ва фуқароларнинг бошқа жамоат бирлашмаларига йўл қўйилади.

Ҳуқуқий давлат қуришда компартия каби якка ҳукмрон мафкураларга барҳам берилди. Кўппартиявийлик, кўпчилик фикри ва ғоялар эркинлигига йўл берилди. Уларни биламиз, фаолиятидан бохабармиз.

Ҳуқуқий давлатнинг яна бир муҳим белгиси – давлат ҳокимиятини демократик асосда ташкил қилиши учун Конституциянинг 11-моддасида белгиланганидек, қонун чиқарувчи, ижро этувчи ва суд ҳокимиятига бўлиниши принципидир.

Ҳуқуқий давлат – инсон ва фуқароларнинг асосий ҳуқуқ, эркинлик ва бурчларини халқаро ҳуқуқий нормаларга мос ҳолда амалга оширади.

Конституциямизнинг 117-моддасига кўра, мамлакатда сайлов тизимининг умумий, тенг, тўғридан-тўғри, яширин овоз бериш йўли билан ўтказилиши ҳам ҳуқуқий давлат белгиларидан ҳисобланади.

Ўзбекистон Республикасининг иқтисодий соҳада вазифалари бозор муносабатларини ривожлантиришга қаратилган бўлиб, жамиятнинг иқтисодий негизини хилма хил шакллардаги мулк ташкил қилишлиги ҳам ҳуқуқий давлатнинг муҳим белгисидир.

Ўзбекистон халқи ўз Конституциясининг 7 йиллиги тўйини нишонлар экан, Конституция берган саодатдан тўлалигича баҳраманд этилганлигини қайд этаман.

Қурбонали ХОЛМЎМИНОВ,
Тош ДУ доценти, юридик фанлари номзоди

МУСТАҲКАМ ҲУҚУҚИЙ НЕГИЗ

Одил жамият, кучли демократик ҳуқуқий давлат қуриш йўлидан босқичма босқич шаҳдам олға бораётган – мустақил Ўзбекистонимиз ўзининг асосий қонуни – Конституциясининг 7 йиллигини нишонлаш арафасида турибди.

Мамлакатимизда ҳаётнинг барча жабҳалари бўйича амалга оширилаётган ислоҳотларнинг асоси бўлган Конституциямиз 1992 йил 8 декабрда бўлиб ўтган Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг XII чақириқ XI сессиясида қабул қилинди.

Ўзбекистон Конституциясининг мукаммал ва мухтасал қилиб жаҳон тажрибаси асосида ишлаб чиқилиши ҳамда умумхалқ муҳокамасига қўйилиши, Олий Кенгаш тасдиғи билан амалга киритилиши ўзбек халқи асрлар оша орзу қилган ютуқнинг қўлга киритилиши бўлди.

Бу тарихий ҳужжат шакл ва моҳиятига кўра том маънодаги мустақил давлатнинг асосий қонуни бўлиб, Ўзбекистонда келажаги порлоқ, буюк, одил демократик, қудратли, ҳар томонлама ривожланган давлат барпо этиш учун мустаҳкам ҳуқуқий негиз бўлиб келмоқда.

Ҳақиқатда ҳам асосий қонунимиз жаҳон давлатлари орасида тобора нуфузи ортиб бораётган мустақил, миллий, келажаги порлоқ давлат ифодаси ва мадҳиясидир. Жамиятимиз равнақи йўлини белгилаб берувчи қонун ва қонуности ҳужжатларнинг қабул қилинишига асос бўлаётган муҳим тарихий дастурамалдир.

Ўзбекистоннинг кейинги йилларда рўй бераётган ижтимоий сиёсий воқейликлар билан биргаликда, чуқур иқтисодий ўзгаришларнинг ҳам назарий асоси ҳамда амалий дастури – шу мўъжазгина, лекин моҳияти ва мазмуни ниҳоятда чуқур, кенг бўлган конституциясидир.

Бугунги кунда жаҳон жамоатчилиги дунёдаги энг ривожланган демократик давлатлар конституциялари билан қиёслаётган бу тарихий ҳужжатнинг асосий хусусиятларидан бири ижтимоий, шахсий, сиёсий ҳуқуқлар билан биргаликда, жамиятнинг иқтисодий негизлари ҳам тўлиқ ўз аксини топганлигидир.

Хусусан, асосий қонунимизнинг 2-бўлими IX-боб 36-моддасига асосан мулкдорлик ҳуқуқи эътироф қилинган бўлиб, 3-бўлим 12-боб 53-моддасида эса Республика иқтисодиёти мулкчиликнинг хилма хил шакллари тенглигини таъминлаган ҳолда бозор муносабатларини шакллантириш тадбирларига таяниши хусусий мулкнинг ҳимоя қилиниши таъкидланади.

Шунингдек, мулкчилик шаклидан қатъий назар корхоналар, ташкилотлар ва хусусий тадбиркорликнинг ҳуқуқий мустақиллиги конституциявий нормалар билан кенгайтирилган.

54-моддага кўра мулкдор мулкига ўз хоҳишича эгалик қилади, ундан фойдаланади ва уни тасарруф этади.

Конституциянинг ҳаётий таъсирини ҳар қадамда сезиб, билиб турамиз, чунки конституция нормалари ва қоидалари реал ҳаётга тадбиқ этилиши учун унинг асосида ҳаётнинг ҳар жабҳасига оид, шунингдек, хўжалик юритиш туб ўзгаришларнинг янги лойиҳамизнинг яратилишига қаратилган, янги шаклланаётган иқтисодий муносабатларни тартибга соладиган, конституцион нормаларни ўзида мужассамлаётган қонунлар қабул қилинди, бу қонунлар иқтисодий ҳуқуқларни шакллантиришга, эркин бозор муносабатларини қарор топтириш борасидаги конституциявий қоидаларини ҳаётга тадбиқ этишда муҳим омил бўлмоқда.

Ҳуқуқий демократик давлат қуришда янги Конституциянинг яна бир ижобий томони шундан иборатки, унда давлат томонидан жамоат бирлашмалари, сиёсий партияларнинг ҳуқуқий манфаатларининг муҳофаза этилиши, уларга ижтимоий турда иштирок этиш учун тенг ҳуқуқли эркинликлар яратиб берилиши кўрсатиб ўтилган. Жумладан, Конституциянинг бу тамойили «Жамоат бирлашмалари тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонуни билан ҳаётга тадбиқ этилмоқда.

Шунингдек, Конституциянинг 31-моддасида «Ҳамма учун виждон эркинлиги кафолатланади. Ҳар бир инсон хоҳлаган динга эътиқод қилиш ёки ҳеч қайси динга эътиқод қилмаслик ҳуқуқига эга. Диний қарашларни мажбуран сингдиришга йўл қўйилмайди» деган талаби Ўзбекистон Республикасининг «Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида»ги қонуни асосида амалга оширилмоқда.

Хуллас, асосий қонунимизнинг талаблари асосида амалга оширилаётган ишлар, бу ҳаракатлар эса иқтисодиётимиз ривожланиши тез суратларда олиб борилишига, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларининг муҳофаза қилинишига ўз таъсирини кўрсатмоқда.

З.АБДУВОҲИДОВ,
Сирдарё вилоят адлия бошқармаси бошлиғи ўринбосари

ТИНГЛОВЧИЛАРГА АДЛИЯ ВА СУД ИСЛОҲОТИДАН САБОҚ

Адлия вазирлигида учрашув

2 декабр куни Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат ва жамият қурилиши Академиясининг тингловчилари гуруҳи Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигида амалий машғулот ўтказди.

«Ўзбекистон Республикасида Суд ислоҳотларини амалга оширишда Адлия вазирлигининг роли» мавзусида ташкил этилган мазкур тадбирда Ўзбекистон Республикаси Адлия вазири Сирожиддин Мирсафоев қатнашди. У тингловчиларга мамлакатда олиб борилаётган ҳуқуқий сиёсатнинг ва ўтказилаётган ислоҳотларнинг амалиёти, адлия вазирлигининг кенг қиррали фаолияти хусусида сўзлаб берди.

Тингловчилар Адлия вазирлигининг таркибий тармоқлари раҳбарлари ва мутасадди ходимларидан Н.Абдураҳмонов, Н.Қаршибоев, Ж.Абдусатторов, Ф.Ҳамидов, М.Икромов, С.Акрамхўжаев, Ҳ.Одилқориев, С.Хидиров, М.Рамазонов, Ҳ.Ҳамроев ва бошқаларнинг соҳавий йўналишларда олиб бораётган амалий ишлари, фаолиятларида юз бераётган янгиликлар, вазифалар кўлами ва ваколатлар амалиёти, олдинда турган режалар ҳамда ҳуқуқий, жумладан, суд ислоҳотларининг муҳим қирралари хусусидаги маърузаларини тингладилар, ўзларини қизиқтирган кўплаб саволларга жавоб олдилар.

Тингловчилар гуруҳининг раҳбари – Академиянинг ўқув ишлари бўйича 1-проректори, юридик фанлари доктори, профессор О.Т.Ҳусанов жамоа номидан Адлия вазирлиги раҳбарияти ва маърузачиларга мазмунли суҳбат ва амалий сабоқ учун миннатдорчилик билдирди.

Адлия вазирининг матбуот котиби

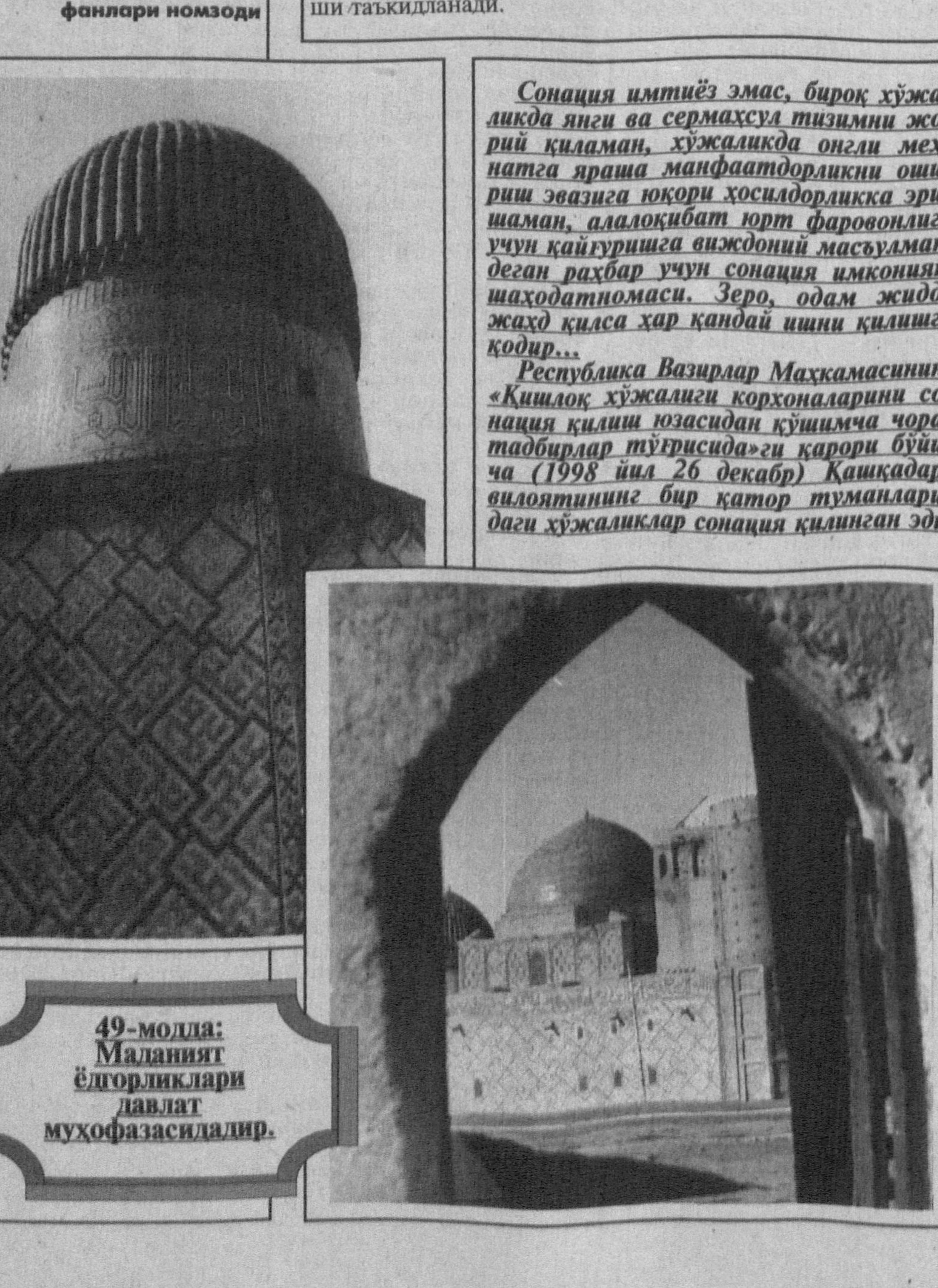

49-модда:
Маданият ёдгорликлари давлат муҳофазасидадир.

Қарор ва ижро

СОНАЦИЯ ИМТИЁЗ ЭМАС, ИМКОНИЯТ КАФОЛАТИ

Сонация имтиёз эмас, бироқ хўжаликда янги ва сермаҳсул тизимни жорий қиламан, хўжаликда онгли меҳнатга яраша манфаатдорликни ошириш эвазига юқори ҳосилдорликка эришаман, алалоқибат юрт фаровонлиги учун қайғуришга виждоний масъулман, деган раҳбар учун сонация имконият шаҳодатномаси. Зеро, одам жидду жаҳд қилса ҳар қандай ишни қилишга қодир...

Республика Вазирлар Маҳкамасининг «Қишлоқ хўжалиги корхоналарини сонация қилиш юзасидан қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарори бўйича (1998 йил 26 декабр) Қашқадарё вилоятининг бир қатор туманларидаги хўжаликлар сонация қилинган эди.

Чироқчи туманидаги «Оқчева» жамоа ширкат хўжалиги жорий йилнинг бошида сонациялаш ҳақида туман ҳокимлигининг қарорига киритилган.

Хўжалик харитасига назар ташланса, ҳудуднинг асосий қисмини лалмикор майдонлар ташкил қилиши, суғориладиган ерлар ниҳоятда озлиги яққол намоён бўлади. Хўжалик аҳолиси 11 мингдан зиёд бўлиб, аҳоли эҳтиёжи учун экин майдонлари ва чорва молларига яйловлар етишмаслиги муаммоси ҳам мавжуд.

Таҳлилий далилларга мурожаат қилинса, хўжалик 1997 йилда 41 млн., 1998 йилда эса 18 млн. қарз билан йилни якунлаган. Биргина чорванинг ўзидан 8 млн., деҳқончиликдан 7 млн., пиллачиликдан 1,5 млн. сўмга орттирилган қарзлар хўжаликнинг бутунлай ўтириб қолишига сабаб бўлган эди.

Хўжалик бошқарувининг бутунлай янги тизими ишлаб чиқилди. Бошқарув раислигида деҳқончиликнинг тилини яхши биладиган тажрибали раҳбар Турди Бобоназаровнинг тайинланиши, бошқарув аппарати ходимларининг ишчан фидойи гуруҳдан таркиб топиши эса иш юритишда тубдан бурилиш ясади. Жорий йилнинг ўтган 9 ойлик якунлари натижасига кўра режалар кўнгилдагидек амалга ошаётганини кузатиш мумкин. Оралиқ даврда барча соҳалар бўйича 5 млн. 950 минг сўм харажат қилинган бўлиб, ундан 7 млн. 139 минг сўм даромад олинган. Соф фойда эса 700 минг сўмдан ошганлиги қайд этилди. Лалмикор ғалла майдонларидан юқори ҳосил олинди. Келгуси йилга етадиган уруғлик жамғариб қўйилди. Жами ҳосилни 1000 тоннага етказиш режалаштирилмоқда. Бундан ташқари 200 гектар майдонга экилган масхар, 100 гектар зиғир, 70 гектар лалми полиз экинлари, 12 гектар кунжутдан 4 млн. сўм соф фойда олиниши аён.

Шунингдек, 200 қорамол, 2000 бош қўйларнинг ўзидан олинадиган даромад туфайли 2 млн. сўм соф фойда олиниши режалаштирилган.

Икки йилга етарли ем-хашак жамғариб қўйилди. Барча ресурслардан тежаб-терғаб фойдаланиш эвазига ўтган йилнинг шу пайтигача 2 млн. 583 минг сўм кам харажат қилинган, ёқилғининг ўзидан 100 тонна иқтисод қилингани, штатлар бўйича 1 млн. 113 минг сўм кам харажат қилингани, авваллари хўжалик бўйича 1000 киши ишлаган, умуман маош ололмаган бўлса, эндиликда ишчилар сони 280 тага туширилиб, тўлиқ маош билан таъминлангани аҳамиятлидир.

680 киши эса майда деҳқон хўжаликларига бирлашиб лалми, фойдаланилмай келинаётган ер майдонларидан 1,5-2 гектардан бўлиб олиб, уларда етиштирилган ҳосилдан 20-30 фоизини шартнома бўйича хўжалик ҳисобига ўтказишлари оқибатида 3 млн. сўм фойда кўриш кўзда тутилган. Муҳими бу ўринда аҳолининг ишсиз қисми иш билан таъминланмоқда.

Қарз тўлаш муддатининг икки йилга вақтинча тўхтатиб қўйилгани, ана шу муддатда фоизсиз кредитлар бериб турилгани, хўжаликни тез муддатда қаддини тиклаб олишига вақти келиб барча қарзлардан қутулиб, рентабелли хўжаликка айланишида сонация ҳар томонлама имконият яратаётгани қувончли ҳол.

Ғози РАҲМОН,
«Инсон ва қонун» мухбири

ДЕМОКРАТИЯ - ҚОНУНЛАР ДИКТАТУРАСИДИР

Конституция берган эркинлик

Мамлакатимиз ҳаётида олиб борилаётган туб ислоҳотларнинг самарасига эришиш маънавий ҳаётимизда ҳам туб ўзгаришларни амалга оширишни тақозо этмоқда. Зеро, бирор-бир давлат ёки жамиятда иқтисодий ўзгаришларга тегишли қонунлар қабул қилиб, мулкий манфаатдорликни таъминлаш орқали қўлга киритиш мумкин. Ижтимоий соҳада эса бундай ўзгаришларга фуқароларнинг шахсий, мулкий ҳуқуқларини тегишли даражада ҳимоя этиб, кафолатлаб эришилади. Фуқароларнинг сўз, виждон эркинлиги, ўз хоҳиш-иродалари ва манфаатларига мос турли хил жамоат бирлашмаларини тузиш, уларда иштирок этиш, сиёсий партияларга бирлашиш каби йўллар билан сиёсий соҳада ислоҳотлар ҳаётга татбиқ этилади. Бироқ турли жабҳаларда ўтказиладиган ислоҳотларни муваффақиятли амалга оширишни таъминловчи яна бир муҳим мезон борки, унинг иштирокисиз бирон-бир ютуққа эришиш мушкул. Бу кишиларнинг тафаккурида, дунёқарашида миллий қадриятларни тиклаш, ўз-ўзини англашни шакллантириш, маънавиятни юксалтиришдан иборат вазифалардир. Зеро, шахс ўзининг кимлигини билмаса, унда ўзига ишонч, ҳурмат бўлмаса, бундай киши жамиятдан ўзига муносиб ўрин олмайди.

Мустақиллигимизни дастлабки йилларданоқ айнан шу вазифалардан келиб чиқиб, халқимиз маънавиятини шакллантирадиган, унга ўзлигини англатадиган миллий истиқлол мафкураси яратишга киришилди. Миллий истиқлол мафкураси халқимизнинг азалий қадриятларига, тилига, динига мос ғоялар асосида кишилар онгида сабр-тоқат, инсоф ва диёнат, адолат, маърифатлилик тушунчаларини шакллантириши лозим эди. Бу жараёнда миллий қадриятларимизнинг ажралмас қисми, таъбир жоиз бўлса, ўзаги бўлмиш диний қадриятларга, урф-одатларига, анъаналаримизга эътибор кучайди.

Конституция ва қонунларимизда бошқа қатор ҳуқуқлар билан бирга виждон эркинлиги ҳақидаги қоидалар ҳам белгилаб берилди ва кафолатланди. Хусусан, Конституциямизнинг 31-моддасига мувофиқ фуқароларимиз хоҳлаган динга эътиқод қилиши ёки ҳеч қандай динга эътиқод қилмасликлари мумкин.

Барча фуқароларимиз, динга муносабатидан қатъий назар қонун олдида тенгдирлар.

Ушбу қоида кейинчалик қабул қилинган қонунларимизда ўз аксини топди ва янада ривожлантирилди. Хусусан, янги таҳрирда қабул қилинган «Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида»ги қонунда диний ташкилотлар фаолияти, диний таълим билан шуғулланиш, диний ташкилотларнинг юридик шахс сифатида давлат рўйхатидан ўтиши, фаолияти ва тугатилиш тартиблари аниқ белгилаб берилди.

Сурхондарё вилоят адлия бошқармаси ана шу вазифаларни, қонун талабларини бажариб бориб ҳозирги кунга қадар жами 70 та диний ташкилотни рўйхатга олди. Бошқармамиз белгиланган тартибда диний ташкилотларнинг ўз низомларига риоя этиш ҳолатларини ўрганмоқдалар.

Текшириш ва ўрганиш жараёнида асосий эътибор Конституция ва қонунларимизда белгилаб қўйилган - диннинг давлатдан ажратилганлиги, таълим тизими диндан ажратилганлиги қоидалари амалда қандай бажарилаётганига қаратилмоқда. Бунда, албатта, динларнинг, айниқса, ислом динининг буюк тарбиявий аҳамияти, инсонни меҳр-мурувват ва оқибатлиликка, иймон-эътиқодга ундовчи ғояларнинг улкан эътиборга моликлиги назарда тутилади. Бироқ исломнинг тарбиявий аҳамияти, бунёдкорлик кучини айрим «диндорлар» «ўзларича» талқин қилишади. Бунинг тагида дин ниқоби остида ғаразли мақсадларни амалга оширишга уринишлар ётади. Аслида бундайлар ислом ҳақида, унинг муқаддас китоби, ҳадислар ҳақида тўлиқ маълумотга эга бўлмай туриб, дин ҳақида ваъзхонлик қиладилар, тегишли тартибга риоя этмаган ҳолда диний таълим бериш билан шуғулланишга уринадилар. Бундай ҳаракатларга қонунларимизда мустаҳкам тўсиқ қўйилган. Қонунларимизда тегишли тартибда диний таълим билан махсус лицензияга эга бўлганларгина шуғулланиши мумкинлиги белгилаб қўйилган. Президентимиз таъкидлаганидек: «Биз ҳеч қачон диний даъватлар ҳокимият учун курашга, сиёсат, иқтисодиёт ва қонуншуносликка аралашиш учун байроқ бўлишига йўл қўймаймиз. Чунки бу ҳолни давлатимизнинг хавфсизлиги, барқарорлиги учун жиддий хавф-хатар деб ҳисоблаймиз».

Адлия бошқармаси диний ташкилотлар фаолиятларини ўрганишда фақат уларнинг қонун ва низомдаги фаолияти билан чегараланиб қолмасдан, балки диний ташкилотларда ишловчи ходимларнинг диний экстремистик, ақидапарастлик ва бошқа турдаги мафкуравий оқимлар таъсирида эмаслигини ўрганиб, қонунсиз хатти-ҳаракатлар содир этилмаслиги юзасидан огоҳлантириш ишларини ҳам амалга оширмоқда.

Вилоятимизнинг Сариосиё, Денов, Узун туманларида фаолият юритаётган диний ташкилотлар ўрганилганда, уларда электр қувватидан фойдаланиш қоидалари бузилганлиги, ёнғин хавфи олди олинмаганлиги аён бўлди. Сариосиё туманидаги «Эшонжон Ҳожи», «Хўжа Эсоки Вали», Денов туманидаги «Илонсой», «Шайх аттор Вали», Олтинсой туманидаги «Хўжа Бурҳон» ва «Раҳмонберди» масжидларида фойдаланилаётган электр қувватини ўлчовчи махсус мослама ўрнатилмагани, масжидларда электр қувватидан фойдаланишни ҳисоб-китоби йўқлиги, электр манбаидан текинга фойдаланиб келингани аниқланди. Шунингдек, ўрганилган диний ташкилотларда шарт-шароитлар намозхонларнинг покланиши ҳамда эҳтиёжлари қондириш учун санитария-гигиена талабларига жавоб бермаслиги маълум бўлди, бир қатор диний ташкилотлар бинолари архитектура қоида талабларига жавоб бермаслиги кузатилди.

Меҳнат қонунларига риоя қилмаслик ҳоллари ҳам мавжуд. Айрим диний ташкилотлар юридик шахс сифатида тегишли тартибда банкларда ўзларининг ҳисоб рақамларини очишга шошилишмаяпти. Натижада диёнат ва иймондан лоф урувчи баъзи бир диндорларимиз масжидларга қилинаётган хайр-эҳсонларни расман ҳужжатлаштиришдан бўйин товлаётганини кўриш мумкин. Ҳар қандай юридик ташкилотда бухгалтерия ҳужжатлари тўғри олиб борилмас экан, ўша ерда кўзбўямачилик юз бериши аён.

Адлия бошқармаси диний ташкилотлар томонидан юқорида қайд этилган камчиликларга йўл қўйишганлиги учун улар жойлашган туман ҳокимликларига, вилоят санитария, ёнғинга қарши кураш ҳамда архитектура ва шаҳарсозлик бошқармалари бошлиқлари номига жами 18 та тақдимномалар киритди. Киритилган тақдимномаларга кўра туман ҳокимликлари ва вилоят бошқармаларидан камчиликлар ўрганилиб, айбдор шахсларга нисбатан чоралар кўрилганлиги ҳақида жавоблар олинди.

Бундай чора-тадбирлардан мақсад ҳуқуқий жамият қуриш жараёнида, бошқа субъектлар билан бир қаторда, диний ташкилотлар ва бирлашмаларнинг фаолиятларини ҳам амалдаги қонунлар доирасида олиб борилишига эришишдир. Зеро, демократия - бу қонунлар диктатурасидир. Қаерда қонун ҳукмрон экан, ўша ерда шахснинг ҳуқуқ ва эркинликлари, шу жумладан, виждон эркинлиги тўлиқ кафолатланади.

Абдусалом ЖАББОРОВ,
Сурхондарё вилояти адлия бошқармаси бўлим бошлиғи

Қомусимиз сурури

ОДИЛ ЖАМИЯТ ЙЎЛИДА

Бу жамиятнинг мазмун-моҳияти чуқур, мавқеи жуда юксакдир. Унинг томирлари ниҳоят теран, у ҳақдаги орзулар жуда қадимийдир. Чунки инсоният кўп минг йиллардан бери шундай одил жамият ва фаровон ҳаёт ҳақида орзу қилиб, умид билан яшамоқда. Демак, биз аждодлар орзуси бўлган, башарият тараққиёти тарихида энг нурли чўққи — демократик жамиятни кўрмоқдамиз.

Бу олижаноб, қийин ва шарафли ишимиз жараёнида янгича тафаккурли мисоллар шаклланмоқда. Бунда кишилардаги энг яхши хислатлар жило олиб, мустаҳкамланмоқда. Ақлий ва жисмоний меҳнат бир-бирини тўлдирадиган бўлди. Билимга ташналик, ижодий меҳнат, поклик, адолат, дўстлик ва қардошлик, самимий инсонпарварлик хислатлари энди кишилар табиатида ғолиб туйғуларга айланиб бормоқда. Биз ҳар бир инсон қалбида шундай туйғуларнинг қатъий ғалабаси учун курашни давом эттирар эканмиз, Ўзбекистон Республикаси фуқароларида, айниқса, баркамол ёшларда демократик ахлоқни тарбиялар эканмиз, улуғлар ақлу идрокидан, заковат ва даҳосидан, улар томонидан яратилган бадиий дурдоналардан ўринли фойдаланишимиз лозим. Машҳур физик олим Исаак Ньютон: «Менинг узоқроқни кўришимга сабаб шундаки, мен ўтмиш паҳлавонларининг елкасида турар эдим», дейди.

Бугун жонажон халқимиз барча халқлар билан ҳамроҳ, ҳамнафас бўлиб тинчликни ҳимоя қилмоқда. Конституциямизда башарият орзуларини ифода этган тинчлик, меҳнат, озодлик, тенглик, қардошлик, бахт-саодат сўзлари абадий муҳрланган.

Сардорбек КАРИМОВ,
Тошкент Давлат юридик институти талабаси

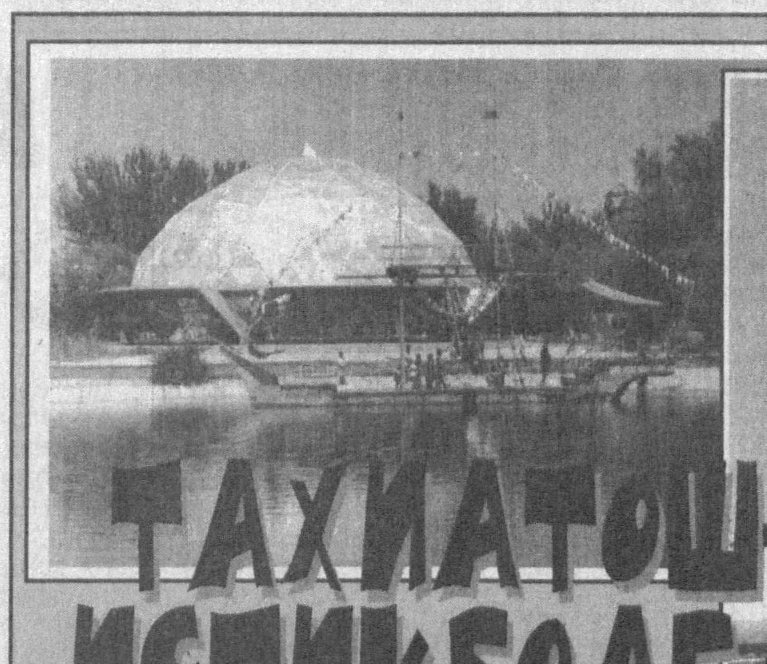

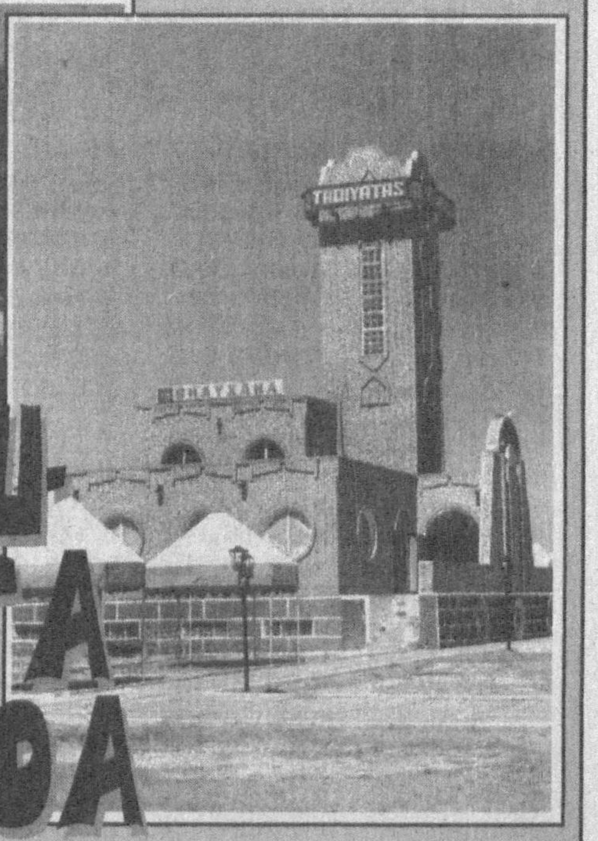

ТАХИАТОШ ИСТИҚБОЛГА ЮЗ ТУТМОҚДА

Қорақалпоғистоннинг энг катта саноат шаҳарларидан бири Тахиатош 1952 йилда ташкил топган бўлиб, бугунги кунда 10 дан ортиқ саноат корхоналари юқори унум билан ишлаб, маҳсулотлари нафақат мамлакатимизда, хорижлик ҳамкорларимиз ва ишбилармонларнинг эътиборини тортмоқда. Шаҳар ҳокимининг биринчи ўринбосари Болтабой Рабаев билан бўлган суҳбатимиз ҳам асосан шу хусусда бўлди. Шаҳар марказида қад кўтарган Хотира ва қадрлаш майдони, 500 ўринли замонавий бозор мажмуаси, 5000 ўринли ўйингоҳ қурилиш ишлари, 40 ўринли замонавий болалар уйи, қад кўтараётган маъмурий ва турар жой бинолари қўйингки, эзгулик йўлида қилинаётган барча ишлар бугунги кунда ўзининг ярим асрлик тўйига ҳозирлик кўраётган Тахиатош шаҳри аҳолисининг эртанги кун шукуҳи билан яшаётганлигидан далолатдир. Бир сўз билан айтганда Тахиатош истиқболга юз тутмоқда.

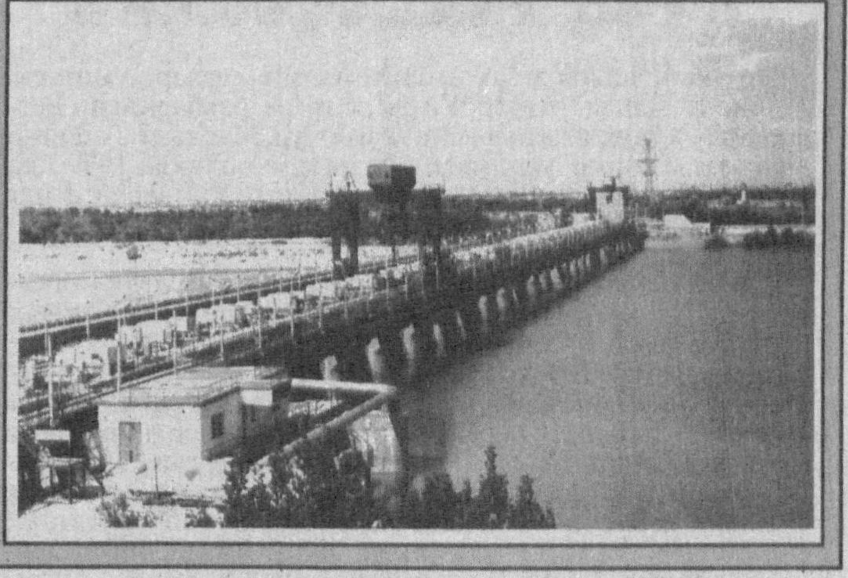

Ортиқбой ХУДОЙБЕРДИЕВ

37-модда:
Ҳар бир шахс меҳнат қилиш, эркин касб танлаш, адолатли меҳнат шароитларида ишлаш ва қонунда кўрсатилган тартибда ишсизликдан ҳимояланиш ҳуқуқига эгадир.

«Бухоро ёғ-экстракция заводи» очиқ турдаги ҳиссадорлик жамияти йилига 100 минг тоннага яқин чигитни қайта ишлайди. 16 минг тонна тозаланган ёғ ишлаб чиқаради.
Суратда: цех бошлиғи Н.Қулиев лаборант Т.Нуруллаева билан маҳсулот сифатини кўздан кечиряпти.
Н.Алмуродов олган сурат.

Конституция саодатидан баҳраманд

ҚАЛБИДАРЁ ОДАМЛАР

Меҳр-муҳаббат, меҳр-оқибат... Бундай туйғулар халқимизнинг теран табиатига ҳамиша кўрк ва салоҳият бағишлаб туради. Дарвоқе, меҳр кирган хонадонда ташвишларнинг оғирлиги бир қадар енгиллашади. Ё ташвишли кунингда, ё қувончли дамларингда сенга меҳру мурувват кўрсатган одамларни унутолмай юрасан.

Наманган вилоятининг Чортоқ тумани Алихон қишлоғида яшовчи Исабоевлар хурсандчилигига ҳам ана шундай меҳр-оқибат шодлиги боғланиб кетди. Оддий қишлоқ муаллими Турғунпўлат ака ҳамда унинг турмуш ўртоғи ишчи Муҳаббатхон аянинг бу йилги қувончлари чексиз. Негаки, уларнинг бир йўла уч нафар фарзандлари - Улуғбек, Ўткирбек, Муқаддамлар тест синовларидан муваффақиятли ўтиб, Тошкент юридик коллежига ўқишга киришди.

Коллеж маъмурияти ва жамоаси мустақиллигимизнинг 8 йиллиги нишонлаш шодиёнасига Турғунпўлат ака ҳамда Муҳаббатхон аяларни таклиф қилишган, бахтиёр ота-онага ширин тилаклар билдиришган эди. Яқинда эса Чортоқ тумани ҳокимияти томонидан уларга ғамхўрлик кўрсатилди. Ҳокимлик ва «Ўзбекистон» жамоа хўжалиги қарорига кўра яқин даладан 20 сотих сувли экин майдони ажратиб берилди. Эндиликда Турғунпўлат ака ва Муҳаббатхон ая бу майдондан унумли фойдаланиб, ўз фарзандларини зориқтирмай ўқитиш имкониятига эга бўлдилар. Шунингдек, бу оилага уй-жой қуриш учун навбатдан ташқари ер ажратиб берилди.

Исабоевлар оиласи ўзларига кўрсатилган ғамхўрликлардан беҳад мамнун. Улар ўз фарзандларини Ватан ва халқ манфаатларини кўзлаб иш тутувчи инсонлар бўлиб етишмоғи учун бор куч-ғайратларини аямасликка аҳд қилишган.

Асқарали МАМАТОВ,
Наманган вилояти Чортоқ тумани

Мулкимиз ва бурчимиз

ДАЛАДАГИСИМАС, ОМБОРДАГИСИ ҲИСОБ

Ота-боболаримизнинг нақли бор: даладаги ҳосил бойликмас, омборга киргани бойлик. Етилган ҳосили билан мақтаниб юрадиганлар ҳам атрофимизда оз эмас. Аммо биласизми, баъзилардан омбори салмоғини сўраб кўринг-чи. Мақтанганларнинг аксарияти тилини тишлаб қолади. Омилкор деҳқон даладагининг барини омборга чиқаришни удда қилади. «Бўлса беш, бўлмаса йигирма беш» қабилида иш тутувчилар эса изза бўлгани етмагандай, омбори бўш қолиб, меҳнати шамолга совурилади.

Даладаги ҳосил нафақат деҳқон, балки бутун элнинг бойлиги, ризқ-насибаси. Шу боис унинг ҳар бир мисқоли далада, туплар, эгатларда қолиб, тўкилиб-увалмаслиги, нобуд бўлмаслигини таъминлаш ҳам барчанинг бурчи, вазифаси. Ҳокимлигимиз назорат инспекциясининг ушбу тўкин куз фаслидаги асосий юмуши нобудгарчилик ва пайҳонгарчиликка қарши курашдан иборат бўлди. Алоҳида таъкидлаш жоизки, турли эътиборсизлик ва хўжасизликлар оқибатида ҳосилнинг увол бўлиши ҳолларига қарши муросасиз кураш давлатимизнинг ва шахсан Президентимизнинг ҳам диққат назарида турибди. Президент Ислом Каримов томонидан «Экинларни пайҳон қилишга қарши курашни кучайтириш тўғрисида» (1994 йил 21 ноябр) Фармон қабул қилингани, шу юзасидан Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари чиқарилгани бежиз эмас. Мазкур маъмурий кўрсатма ва йўл-йўриқларнинг амалдаги рўёби, ҳисоб-китобларга қараганда ҳар йили ўртача 20 дан 30 фоизгача бўлган миқдордаги ҳосилнинг увол бўлиши олдини олади.

Нобудгарчилик ва пайҳонгарчиликка қарши курашда бонг уриб айтишга арзирли ютуқ-ғалабаларни қўлга киритаяпмиз, деб айтишга ҳали фурсат эрта. Бироқ натижалар ҳақида гапиришга арзирли факт ва рақамлар ҳам анчагина. Ушбу йил туманимиздаги «Олғбос» жамоа хўжалигида анчагина майдонлардаги буғдойзорларнинг қора моллар томонидан пайҳон этилгани аниқланди. Моллар ипини узгану оғилдан қочиб, экинларни пайҳон қилган, дерсиз. Асло ундай эмас. Қорамолларнинг эгалари С.Қўчқорбоев ва Б.Ниғматов кўра-била туриб, хўжалик буғдойзорларига қўйиб юборишган. Уларнинг бу қилиғи қимматга тушди: молларидан жудо бўлишди. Бу тадбирни биз қишлоқ аҳлининг кўз ўнгида ва улар билан бамаслаҳат амалга оширдик. Натижада экинни нобуд ва пайҳон қилишдек ножўя хатти-ҳаракат мазкур қишлоқда бошқа такрорланмади. Шу каби кўримсиз ҳолларнинг олдини олиш туфайли орттирилган бойлик эса юз мингларча сўмликка баробар. Бошқа қишлоқлар, овуллар ва жамоа хўжаликларида амалга оширилган ишларни ҳам шу ҳисобга қўшса тежамкорлик ва омилкорликлар кўламини яққол илғаб оласиз. Туман ҳуқуқ тартиботи идоралари ва фуқаролар йиғинларининг ҳамкорликдаги саъй-ҳаракатлари; тарғибот-ташвиқот ва тушунтириш тадбирлари уюштирилаётган рейдлар ва даладаги кузатув постлари фаолияти ана шундай натижаларга етаклаяпти.

Шуни алоҳида таъкидлаш зарурки, йўл қўйилган пайҳонгарчилик ва нобудгарчилик ҳоллари юрт бойлигига нописандлик билан қаралгани оқибатидир. Биласиз, бундай ҳолларни қонун ҳам кечирмайди. Бу сингари кечирилмас вазиятларга ўтган йили ва амалдаги йилнинг 9 ойида 103 марта дуч келинди. Натижада юртимиз бойликларини нобуд қилишга сабабчи бўлган 75 нафар фуқаро маъмурий жаримага тортилди, 43 киши огоҳлантирилди. Етказилган 200 минг сўмликка яқин моддий зиёнга баробар пул ҳам ундириб олинди. Айни пайтда тегишли фуқаролар йиғинлари ҳам қараб турмишмади. Қўлига эрк берган ва моли тизгинини қўйиб юборганлар аҳоли орасида изза қилиндилар. Айтилганидек, бу хил тарбиявий тадбирларнинг таъсири ва аҳамияти катта. Аммо эл-юрт мулкини кўз қорачиғидай асрашдек муҳим ишга раҳбар-ишбошилар бош-қош бўлишмас экан, самара ва натижадан умидни узаверинг. Ўтган даврда туманнинг Беруний, Олтинсой, Бийбозор, «Дўстлик» овулларида экинлар пайҳонгарчилиги ва ҳосил нобудгарчилиги бошқа жойлардагидан кўпроқ қайд этилди. Туман ҳокимлиги буни шу жойдаги овул оқсоқолларининг ишга нисбатан совуққонлиги, деб баҳолади ва тегишли фуқаролар йиғинлари раҳбарларини расман огоҳлантирди.

Шу кунларда назорат инспекциясининг асосий иши 1999 йил ҳосилини ўз вақтида ва нобуд қилмай йиғиштириб олиш юзасидан Республика Вазирлар Маҳкамаси қарорини изчиллик билан бажаришдан иборат бўлиб қолаяпти. Пахта, шоли, қандлавлаги каби экинлар ҳосилини увол қилмай йиғиб, давлатга топшириш бўйича туман хўжаликларида 14 та гуруҳ ташкил этилган. 28 нафар ички ишлар ходимлари дала, экин ва ҳосил посбонлигига сафарбар қилинган. Бу расмиятчилик учун қилинган иш эмас. Назорат гуруҳи ва посбонлар номига ишлашаётгани йўқ. Уларнинг кучи билан биргина ушбу куз палласида 20 нафар киши пайҳонгарчилик ва нобудгарчиликнинг бошида тургани аниқланди. Пахта ҳосилини нобуд қилиш ҳоллари 6 марта қайд этилди. Айбдорлар албатта қилмишига яраша жазоландилар. Улардан 26,4 минг сўмлик жарима пули ва етказилган моддий зиёнга баробар маблағ ундириб олинди. Бироқ гап жаримада эмас. Сўз қудрати, таъсири ҳар қандай жаримадан устун, кучли. Шуни назарда тутиб, туман газетаси қаламкашларга ўз мулоҳаза ва таклифларимизни баён қилдик. Шу бўлди-ю, қаламкашлар ҳам мададга келишди. Қисқа фурсат ичида хўжасизлик, исрофгарчилик, пайҳонгарчилик ва нобудгарчиликка қарши кураш, олдини олиш ва бунга йўл қўйганларни эл-улусга ошкор этиб, изза қилишга қаратилган 5 та салмоқли мақола эълон қилинди. Ор-номус ва ғурурли одамнинг изза бўлгани ўлимдан оғир. Ана сизга газета сўзининг таъсири. Хуллас, шу ва шу каби тадбирлар туфайли нобудгарчилик ва пайҳонгарчиликка элтувчи йўлларга ишончли тўсиқлар солинаяпти. Лекин урғу бериб айтилмоғи зарур бўлган битта омил ҳам мавжуд. Туманда экинзорлар сатҳи анча катта, ишчи кучлари ва техника воситалари нисбатан кам. Бу ҳолат ҳосил ва экинни белгиланган фурсатда йиғиштириб олишга анча-мунча монелик қилади. Нобудгарчилик ва исрофгарчиликнинг бир қисми ана шу етишмовчилик оқибатида содир бўлаяпти. Бу эса туман ҳокимлиги, тегишли хўжалик ташкилотлари ва корхоналаридан оқилона, омилкорона, унумли ва самарали ишлашни талаб этади.

Ер - хазина. Уни ҳазрати деҳқон қадоқ қўллари билан яратади. Яралган хазинани мамлакатнинг улкан рўзғори тўкинлиги йўлида харжламоқ лозим. Демак, даладаги тайёр хазинани омборга кўчириш ҳам ўзига хос омилкорлик ва уддабурроликдир. Деҳқонман, раҳбар-мутасадди ва мутахассисман, деган одам ҳаётнинг ана шу мантиқий талаби, эҳтиёжини унутмаслиги даркор. Президентимизнинг замин неъматларини нобуд ва исроф этишга қарши курашни кучайтиришга қаратилган Фармони ва ҳукуматимиз қарорларидан ҳам айнан шунга монанд долзарб ва кечиктирилмас вазифалар келиб чиқади.

Бозорбой ҚОЗОҚОВ,
Қорақалпоғистон Республикаси Беруний туман ҳокими ўринбосари, туман назорат инспекцияси раҳбари

Турмуш чорраҳаларида

ЯХШИ СЎЗ-ДИЛ ОЗИҒИ

Шифохонага келган бемор - ёш келинчак билан унинг касаллик тарихи варақаси ва касаллик ташхисини чуқур ўрганган бош шифокор Султон ака ҳузурига туғруқхона бўлими бошлиғи Муяссар Бобомуродовани чақирди ва одатдагидек босиқлик билан тушунтирди:

- Табиатдаги ҳар бир ҳодиса, шу жумладан, касалликнинг моҳияти ҳам тажриба ва кузатиш орқали белгиланади. Буни яхши тушунасиз. Аёл билан яхшилаб суҳбатлашинг. Лаборатория текширувлари натижасида мусбат кўрсаткичлар йўқ деяпсиз. Шундай бўлсада, яна бир бор текшириб кўринг. Лозим бўлса, бугун бемор билан бирга суҳбатлашамиз, руҳий ҳолатини биламиз, - деди.

Муяссар бошлиқ олдидан анча тетикланиб чиқди. Ҳомиласини асраб қолиш учун келган ёш аёл Азиза билан аввал ўзи гаплашди, сўнг Султон акага ҳам учраштирди. Азиза икки марта ҳомиладор бўлибди-ю ҳомиласини асраб қололмабди. Биринчисида баджаҳл қайнонасидан қўрқиб, доимо оғир ишлар қилиб юриб ҳомиласини туширибди. Иккинчи дафъа эса оиладаги жанжалнинг шоҳиди бўлиб, қаттиқ қўрқувдан қорнидаги норасидадан айрилган экан. Баджаҳл қайнонаси унинг яна ҳомиладорлигини билиб: «Агар бу сафар ҳам ҳомилангни асраб қололмасанг, ўғлимга бошқа хотин олиб бераман. Бориб даволангин» деб дўқ-пўписа қилибди.

Бор гапни эшитган Султон акага барча сир аён бўлди. «Бечора аёл қўрқув билан яшаётган экан. Аввало унинг асабини даволашимиз лозим. Ўзига-ўзи ишонмаса бўлмайди», кўнглидан ўтказди бош шифокор. У Муяссар билан маслаҳатлашиб олиб, даво излаб келган Азизанинг кўнглини тўлдиришди. «Синглим, сиз ҳеч нарсадан қўрқманг. Бу сафар албатта, эсон-омон кутилиб оласиз. Худо хоҳласа, қўзичоқдай фарзанд кўрасиз. Сўнг қайнонангиз ҳам пешонангиздан ўпиб қўядилар» деди. Бу гапни эшитиб кўнгли эзилиб, мунгли юрган Азизанинг чеҳраси бирдан очилиб кетди, лабига табассум югурди. Муяссар Бобомуродова билан Султон аканинг гапларидан кўнгли анча кўтарилган эди.

Орадан узоқ фурсат ўтмай Азиза ўғиллик бўлди. Келинига ўшқириб-пишқириб юрган ҳалиги қайнона келинининг олдига гулдасталар кўтариб келди, оғиз-бурун ўпишиб кўришди.

Сариосиё туманининг Шарғун шаҳар шифохонасида бош ҳаким бўлиб ишлаётган Султон Назаров руҳий касалликлар бўйича бой тажрибага эга бўлган шифокор. У асли Пасдарғом туманида туғилиб ўсиб, 1960 йилларда Самарқанддаги давлат тиббиёт институтини тугатиб, Деновга шифокор бўлиб келган эди. Мана, бу ажойиб инсон бош шифокорлик вазифасини бажариб келаётганига ўттиз йилдан ошиб қолди.

Султон ака иш фаолиятини Денов туманидаги жамоа хўжалиги касалхонасида бош шифокорлик вазифасидан бошлаган эди. Унинг ўз касбига бўлган меҳри, тиришқоқлиги, малакали билими, қолаверса, касалларга меҳрибонлиги шу ердаги элу халқнинг ҳурматига сазовор қилди. Ҳалол меҳнати эвазига Сурхондарёдаги шифокорлар орасида шон-шуҳрат топди. Иш фаолиятининг кейинги уч йили Сариосиё тумани Марказий касалхонасида бош шифокор бўлиб ишлаган бўлса, қолган 36 йил давомида ҳозирги иш жойи - Шарғун шаҳар 1-шифохонасида бош ҳаким бўлиб ишлаб келмоқда. Бу самарали йиллар орасида у бир неча орден ва медаллар билан мукофотланди. Республиканинг фахрий ёрлиқлари, 1992 йилда эса «Ўзбекистонда хизмат кўрсатган соғлиқни сақлаш ходими» деган унвон олди.

Ажойиб шифокор Султон ака Назаров ана шу узоқ йиллик фаолияти давомида шифо истаб келган беморларнинг дардига даво топиб бериш билан бирга юзлаб оқил шогирдларни софлик, маърифатли бўлиш руҳида тарбиялади. Касалларни меҳрга тўла дили билан даволайдиган бош ҳаким Султон аканинг қабулида бўлганимда у киши севимли шогирдларидан бири шифохонанинг жарроҳлик бўлими бошлиғи Тожиддин Алиев билан гаплашиб ўтиришган экан. У кишининг босиқлик билан Абу Али ибн Сино ҳикматларидан келтирган мисоллари эсимда қолди:

«Ҳақиқий табиб ўзининг қадр-қимматини сақлаган ҳолда одамларни даволайди ва бешарм хатти-ҳаракатлардан ўзини тияди. У мана шу фикрга мойил бўлсагина кишиларни даволашга борсин. Ўз виждонини даволай олмаган киши бошқаларни даволайман деса, бундай одам энг палид одамдир».

Аҳлиддин НУРАЛИЕВ,
«Инсон ва қонун» мухбири

40-модда:
Ҳар бир инсон малакали тиббий хизматдан фойдаланиш ҳуқуқига эга.

ФАОЛЛИК–ДЕМОКРАТИЯНИ АНГЛАШ НИШОНАСИ

... Урганч шаҳридаги 13-сонли Бобир сайлов участкасида номзодларнинг исми-шарифи қайд этилган расмий қоғозларни қўлга ушлаганча овоз бериш кабинаси олдида бир неча дақиқа навбат кутишимга тўғри келди. Бу эрталабки соат 8лар атрофидаги манзара. Участка сайлов комиссияси раиси Ш.Ўринованинг таъкидлашича номи рўйхатларда қайд этилган 2664 нафар сайловчининг 400га яқини дастлабки 1,5 соат ичидаёқ ўз фуқаролик бурчини адо этган. Аммо, сайловчилар оломонининг энг кўп оқими соат 8 ва 11лар ораларидаги чошгоҳ маҳали кузатилди. Сайловларда кузатувчи сифатида иштирок этаётган сиёсий партиялар ва маҳаллий ҳокимият идоралари вакиллари билан суҳбатлашамиз. Улар овоз бериш жараёни тазйиқ, талаб ва илтимослардан ҳоли ўтаётганини мамнуният билан таъкидлашди.

Урганч туманидаги Юқорибоғ ва Дўрмон қишлоқларидаги сайлов участкаларини излашга эса асло ҳожат қолмади. Фақат бир йўналиш бўйлаб оқёатган оломонга қўшилган киши овоз бериш масканларини бир пасдаёқ топиб олади. Урганч туманидаги 178-сонли «Оқ олтин» сайлов участкаси сайлов комиссияси раиси Комилжон Тўраев бу манзарани факт ва рақамларда аниқ-равшан ифолади. 1660 нафар сайловчининг тонг ярми соат 9.00га қолмаёқ овоз беришда қатнашганини баён этди. Бундай фаолликни тумандаги 190-сонли «Гулистон» сайлов участкасида ҳам кузатдик. Салкам 3 минг нафар сайловчининг 65 фоизи овоз беришнинг дастлабки 3,5 соатидаёқ фуқаролик бурчини ўтабди. Кўрган-кузатганларимиз сайловчиларнинг юксак фаоллигидан дарак беради. Бироқ, сайловларда қатнашув-

Сиёсий жараён

чи томонларнинг ҳар ерда ҳозиру-нозир назоратчи-кузатувчиларига ҳар иккала қишлоқда деярли дуч келмадик. Кузатувчи сифатида суҳбатлашган маҳаллий ҳокимлик ва «Адолат» социал-демократик партияси вакиллари овоз бериш тенг эркинлик шароитида ўтаётганлигини қониқиш туйғулари билан баён этишди.

***

- Овоз бериш жараёни сайловчиларнинг ўз хоҳиш-иродасига биноан ўтиши учун ҳамма нарсани муҳайё этишга ҳаракат қилдик, – дейди Беруний туманидаги 319-сонли «Олғабос» участкаси сайлов комиссияси раиси Абдулазиз Абдукаримова. – Номзодларнинг сайловчилар билан очиқ-ошкора мулоқотлари, баҳс ва мунозаралари давомида одамлар ўзларининг Олий ва маҳаллий ҳокимият органларидаги энг муносиб вакилларини танлаш ҳуқуқига эга бўлишди.

Участка сайлов комиссияси раисининг фикрига кўра бу – демократиялашув жараёнининг яққол намунаси. Унинг бу фикриини сайловчилар фаоллиги яққол исботлади. Сайловчиларда Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси ва маҳаллий кенгашлари депутатлигига кўрсатилган 92 (уларнинг 11 нафари Жўқорғи Кенгес депутатлигига номзод) нафар номзоднинг фаолияти ва салоҳиятига ҳам баҳо берилди. Аммо, шуни ҳам таъкидлаш жоизки, сайлов олди баҳслари жараёнида туман кенгаши депутатлигига кўрсатилган 16 нафар, Республика Жўқорғи Кенгеси депутатлигига кўрсатилган 14 нафар киши курашни тўхтатишга қарор қилди.

Ҳозир ҳар иккала биродар элда сайлов натижаларини аниқлаш иши давом этаяпти. Овозларни сарҳисоб қилишда Хоразм вилоятида ташкил этилган округ ва участка сайлов комиссияларининг 265 мингдан, Қорақалпоғистон Республикасида эса 3 мингдан зиёд аъзолари қатнашаяптилар. Овоз бериш якунлари ҳадемай эълон қилинади. Айни паллада эса бир нарса аён. Овоз беришда минтақадаги 1,5 миллонга яқин сайловчининг салкам 97 фоизи фаол қатнашди.

Булардан равшанки, омма сайловлар туфайли ўз ҳақ-ҳуқуқлари, бурчи ва мажбуриятларини – демократияни устун даражада англади. Дилдан англанган демократия энди шак-шубҳасиз халқимиз, миллатимиз манфаатларига хизмат қилади.

Абдулла СОБИРОВ,
«Инсон ва қонун» мухбири

Конституция саодати

ПОТРОН ҚАТАҒОНИ

Поён РАВШАНОВ, Раҳматилла ЎРОҚОВ

Қарши шаҳридан ўн беш чақиримча кун ботишда Потрон деб аталувчи қишлоқ бор. Шўро салтанати ўрнатилгунга қадар «Қашқадарё Бухороси» дея довруғ ёйган бу манзилдан улуғ машойихлар, авлиёлар, фузалолар етишиб чиққан. Давр тўфонларидан эсон-омон етиб келган шажарадан маълум бўлишича, қишлоққа XV аср охирлари XVI аср бошларида жаноб Пайғамбаримиз авлодидан бўлган Мир Сайид Фатхулло ҳазратлари асос солган. «Етти Тўғ Ота» хилхонасида у зотнинг, икки фарзанди ва тўрт набирасининг хоклари мавжуд. Мир Сайид Фатхулло Қашқадарёнинг Шуллик мавзеидан Кўҳна Боғ ёнидаги қақроқ ерларга ариқ қазиб, сув чиқазади, хонақоҳ қуради. Бу жойда ихлосмандлар, сувга ташна деҳқонлар жам бўла бошлайди. Вақтики, бу олижаноб пир ва унинг элда суюкли фарзанди аржумандлари, набиралари оламдан қайтгач, миннатдор қишлоқ аҳли улар қабрлари устида гумбаз тиклайдилар.

Мир Сайид Фатхулло ҳазратларининг эвара-чевaралари ҳали-ҳамон Потронда, Қашқа воҳасининг деярли ҳамма гўшаларида, шунингдек, тақдир тақозоси билан, Ғазна-ю Жалолободда, Балху Ҳисорда умргузаронлик қилиб келадилар. Бир замонлар чўл бағридан ер ўзлаштириб, қавмига бошпана-ю ризқ инъом этган, хайрли ишлар бошида турган Мир Сайид Фатхулло қишлоғи, аждодлари бошига қизил салтанат солган кўргиликлар юракни увиштиради. 20-30-йилларда қатағон гирдобига тушмаган бирор жой, бирор оила бўлмаган. Лекин Потрон қишлоғи одамлари бошига тушган қора кунлар ўзининг бемисллиги билан ҳамон вужудларга титроқ солади. Нечун? Потрон зиёлилар, фозил кишилар қишлоғи эди. Бу ҳол Шўро мезонига тўғри келмасди. Зеро, қатағон йиллари умуммиқёсда айни шуларга тўғриланган эди. Мир Сайид Фатхулло ҳазратлари авлодидан бўлган, деҳқончилик қилиб рўзғор тебратган, қишлоқ болаларини маърифатли қилган хассос шоир Ботирхон Икромхўжа ўғли Холис тақдири бунинг оддий ва аянчли мисолларидан бири...

30-йиллар охирларига келиб, шўролар ҳукм сураётган қурама мамлакат улкан қамоқхона тусини олган эди. Ишчи-деҳқон деб «улуғланган» тоифанинг иккинчиси оддий инсоний ҳуқуқлардан маҳрум, ақалли фуқаровий паспортга ҳам эга бўлмаган кишилар эди. Қулоқлаштириш довули қишлоқларни тутдай тўкиб кетганди. Миллат таянчи бўлган, ақлу фаросатли одамларнинг аксарияти турли туҳматлар билан қамоқларга тиқиб ташланган, учлик ҳайъати деган мудҳиш ўзбошимчалик минглаб бегуноҳлар ёстиғини қуритган эди.

Потрон қишлоғи аҳолиси 20-йилларнинг сўнгларига келиб, қаттиқ патрат топган эди. Бир муқояса келтирайлик. 1926 йилда ўтказилган аҳоли рўйхати маълумотларига кўра шу йили Потрон қишлоғида 374 хўжалик ва 1539 жон ҳисобга олинган. 30-йиллар бошларида қишлоқда тузилган тўртта жамоа хўжалиги бирлаштирилиб, «Ихтиёр» ва «Ғайрат» деган артеллар вужудга келади. Бу икки хўжаликда ҳаммаси бўлиб, 184 оила ва 893 та одам бўлган. Хўш, 1926 йилдан 1931 йилгача орадан ўтган 4-5 йил ичида 190 рўзғору 646 инсон тақдири нима бўлди? Дейлик, уларнинг бир қисми жон ҳовучлаб ўзга юртларга кетган ҳам бўлсин. Булар саноқли, ўнтага ҳам бормайди. Қолганлар-чи? Аҳоли сони нима сабабдан бу қадар кескин камайиб кетди?!

Бу савол юракларни увиштирмай қолмайди. Бундан олтмиш йиллар бурун содир этилган қирғин ва адолатсизликлар сира эсдан чиқмайди. Авлодлардан авлодларга ўтади, мунгли нақллар тўқилади, тарих саҳифаларига рақам этилади. Бу жўн мисол. Потрон қишлоғининг содда, меҳнаткаш деҳқонлари ҳукуматга ваъда қилинган шартномани бажармаганлиги учун маҳкум этилади. 1931 йилнинг 21 сентябрида Беҳбудий (ҳозирги Қарши шаҳри) сайёр суди Собиров раислигида Ибодуллахон Раҳматулло ўғли, Қурбон Ҳайдар ўғли, Арслон Ҳайдар ўғлининг 88-рақамли жиноий ишини кўриб чиқади. Ҳукмда қайд этилишича, «30-йилиндаги ғалла филонларини, шаҳидларни кўрсатганларига мувофиқ, қасддан 100 фоиз келтурмаган» мазкур деҳқонлар 1930 йилнинг май ойидан буён қамоқда сақланганлар. Суд ўша йили қурғоқчилик бўлганлигини инобатга олмаган.

Суд қарорида айтилишича, «айбдор Ибодулло Раҳматулло ўғли, 45 яшар, Фотирон (Потрон - муал) қишлоқидан, хат-саводсиз, фирқасиз, ижтимоий аҳволи ўрта деҳқонлардан. Моли-мулкидан: тўрт таноб боғи бор. Арслон Ҳайдар ўғли, 41 яшар, Фотирон (Потрон) қишлоқидан хат-саводсиз, фирқасиз, ҳовлисидан бўлган мулки бўлмаған. Учинчи айбдор Қурбон Ҳайдар ўғли, 60 яшар, Фотирон (Потрон) қишлоғидан, касби - деҳқон, бир ҳовли, ярим таноб боғи, 10 дона қоракўл қуйи, бир эшаги бор».

Архив ҳужжатлари... Араб ва лотин, рус битикларида аралаш-қуралаш, кўпинча чаласаводларча ёзилган ҳукмлар, қарорлар қанчадан-қанча одамларни уй-жойидан, бола-чақасидан, туғилиб ўсган қишлоғидан ажратган, ажалидан беш кун бурун ўлиб кетишларига сабаб бўлган. 1928-1933 йиллар ҳужжатлари сақланаётган жилдни кўздан кечирамиз. Яна Потрон, яна «Ғайрат» жамоа хўжалиги... Юракни ҳовучлаб, арабий ёзувда бир амаллаб қоралланган ҳукмни ўқишга тутинамиз.

Ўтмиш ибрат дарслиги, албатта. Потрон қишлоғида янги авлод, мустақиллик руҳида тарбия топаётган авлод вояга етмоқда. Бундан олтмиш беш йил муқаддам собиқ шўро давлат учун инсон нечоғли қадр-қимматга эга бўлганлигини англатмоқ учун буни тўлиқ келтиришни лозим топдик. «1933 йил январ ойининг 26 кунида мен ким Беҳбудий район (Қарши) 99-бўлим халқ терговчиси С.Абдулин қўлимда бўлмиш 26-сон жиноий ишни кўриб чиқиб, бу ишга айбдор бўлғувчилар: Потрон қишлоқидаги «Ғайрат» колхузи раиси Арслон Раҳим ўғли, ўзбек. Мансабдорлигидан фойдалануб, колхуз мулки пулидан 119 сўм 37 тийинни ўз шахсий манфаатига исроф қилади ҳамда колхуз правления аъзолари Тўла Ҳамро ўғли, Баҳодир Темиров, Қосим Раҳим ўзлари билан ўша колхуз мулки булғон 20 пуд зиғирни ўз вақтида жийиб олишқа чора кўрмай, қор остида қолдирадур. Қор остида қолган 20 пуд зиғир ҳазирда ҳар пуди юз сўмдан турғони сабабли, «Ғайрат» колхузига юқорида номлари зикр этилган 5 нафар (айбдорларнинг бешинчиси исми-шарифи кўрсатилмаган, у омбор мудири Холиқ Баротов бўлиб, қочди деб отиб ташланган) киши 2000 сўмлик зарар келтирганлари тўғрисидаги материаллар етарлик даражада собит бўлғонини топдим».

Шу тариқа 20 пуд қор тагида қолган зиғир учун бир киши отилиб, тўрт киши, шу жумладан, хўжалик бошлиғи Арслон Раҳим ўғли ҳам 165-модда билан айбланиб, жазоланади. Раис бир пуд зиғир пули учун бадном этилади.Табиий офат, қор одамлардан сўраб келмайди, ёхуд ёғмайди. Шўро буни ҳисобга олмас, у «табиатдан инъом ва эҳсон кутиб ўтирмасди». Табиат билан мустабидлик ўртасидаги номувофиқликдан эса одамлар азият чекарди.

Қашқадарё вилоят Давлат архивининг Қарши бўлимида сақланаётган ҳужжатлар билан танишаётиб, иттифоқо, бир рўйхатга дуч келдик. Бу рўйхат ички ишлар, сиёсий бошқарма, суд ва прокуратура ходимлари учун тайёрланган бўлиб, уни ҳар куни кўз тушиб турадиган ерга осиб қўйиш тавсия этилган. «Сайлов ҳуқуқидан маҳрум этилганларнинг номма-ном рўйхати» деб аталган бу хўрловнома Қарши теварак-атроф қишлоқларидан бўлган эл орасида эътиборли кишиларнинг аксариятини ўз исканжасига олган. Уларнинг баъзи бирларининг исми-шарифларини келтириб ўтамиз: Маллабек Имом ўғли, жевачи; Имом Шариф ўғли, жевачи; Жўрахон Тугмаев, эшон; Остон Холиқ ўғли, қоравулбеги; Абдуҳамид Абдурашид ўғли, қоравулбеги; Мулла Зиё Шомурод ўғли, мударрис; Мулло Зайниддин, имом; Мурод Мўмин ўғли, жевачи.

Камситиш, топташ бундан ортиқ бўлмаса керак. Нега улар сайлаш ҳуқуқидан маҳрум этилган, қаттиқ назорат остига олинган? Одам ўлдирганми, хоинлик қилганми?! Йўқ, азизлар, улар бор-йўғи шўро келгунга қадар қуйи поғона хизматда бўлган, эшон, имом, мударрис, жевачи, қоравулбегилик қилганлар.

Инсон тақдири ўйинчоқ бўлган 20-йиллар охирлари - 30-йиллар бошларидаги шўро суди тизими бугунги давр кишисини таажжубга солмай қолмайди. Оддий ва одатий бир мисолга мурожаат қилайлик. 1934 йилнинг 1 апрелида Қашқадарё округининг Беҳбудий (Қарши) суди номига хат келади. Унда: «Кенжа Ҳусаиновнинг сўзига қараганда, у 1929 йил 28 декабрда Қашқадарё округ суди томонидан ЎзССР қонунининг 14-78-моддалари бўйича 8 йилга озодликдан маҳрум этилган. Қамоққа олиш ҳақидаги ҳукмда унинг муддати қачондан бошланиши ҳақида кўрсатма йўқ. Шу сабабли маҳбус Ҳусаинов Кенжанинг қамоқда бўлиш муддати қачондан бошлаб ҳисобланишини билдиришни сўраймиз» дейилади.

(Давоми келгуси сонда)

Шу сонга хабар

АЁЛ ВА ИЖТИМОИЙ ТАРАҚҚИЁТ

Тошкент вилояти ҳокимлиги Хотин-қизлар қўмитаси, Тошкент Давлат Аграр Университети раҳбарияти, Республика Ҳуқуқий маърифат тарғиботи Маркази Тошкент вилояти «Олима» уюшмаси билан ҳамкорликда 1999 йил 30 ноябр куни Тошкент Давлат Аграр Университетида «Аёл ва ижтимоий тараққиёт» мавзусига бағишланган илмий-амалий анжуман ўтказди.

Давра суҳбатини Тошкент вилояти ҳокими ўринбосари, вилоят хотин-қизлар қўмитаси раиси С.О.Хўжаева кириш сўзи билан очди ва олиб борди.

Анжуманда С.О.Хўжаева «Шарқона оиланинг маънавий-ҳуқуқий асослари» мавзусида маъруза қилди. Сўнгра Тошкент вилояти «Олима» уюшмаси раиси Л.А.Ғофурова «Олима аёлларнинг жамият ривожидаги ўрни» мавзусида, Фалсафа ва ҳуқуқ институти масъул ходими, фалсафа фанлари доктори М.З.Холматова «Ижтимоий тараққиёт ва гендер муаммоси» мавзусида, Ҳуқуқий маърифат тарғиботи Маркази бош мутахассиси, юридик фанлари номзоди, доцент М.Ғуломов «Аёл ва ҳуқуқий маданият» мавзусида маърузалар қилишди ва йиғилиш иштирокчилари томонидан берилган барча саволларга атрофлича жавоб қайтардилар.

Мазкур анжуманда университет ўқитувчилари, профессор ва доцентлари ҳамда барча факультет талабалари, вилоятнинг туман, шаҳар хотин-қизлар қўмиталари раисалари иштирок этдилар.

Д.ТОЖИБОЕВ,
Тошкент вилоят ҳокимлиги Адлия бошқармаси «Ҳуқуқий Маърифат тарғиботи» бўлими бошлиғи

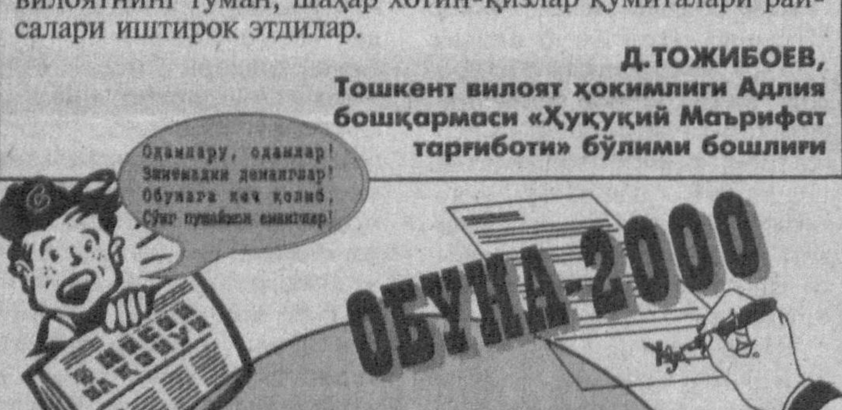

"Инсон ва қонун" газетасига обуна индекси: якка шахслар учун-137, ташкилотлар учун-138

"Ҳаёт ва қонун" журналига обуна индекси: якка шахслар учун-902, ташкилотлар учун-903

Истиқлол фарзандлари

НАФИСАНИНГ НАФИС ИШЛАРИ

Жажжи қаҳрамонимиз Термиз шаҳар Халқ таълими бўлимига қарашли 3-ўрта мактабнинг 4-синфида ўқийди. Нафиса ёқимтойлиги билангина эмас, балки билимдон, зеҳни ўткирлиги билан ҳам ажралиб туради.

- Нафисага ҳарчанд «Ўзингни қийнама, ўртоқларинг билан хиёбонларга, ҳайвонот боғи-ю томошагоҳларга бориб яйрагин қизим» десам ҳам тинимсиз мутолаа қилади, - дейди унинг онаси «Сурхондарё почтаси» давлат акциядорлик жамиятининг бўлим бошлиғи Гулнора опа Бурхонова. - Нафисанинг ўқитувчиларидан мақтову раҳматлар эшитганимда «Илоё, кўзимнинг оқу қорасига кўз тегмасин», дея дуо қилиб қўяман. Ишқилиб, омон бўлишсин, эртага одамлар бизга тарбиялаган фарзандларимизга қараб баҳо беришади...

Ҳа, болалик – беғубор фасл. Жажжи қаҳрамонимизнинг яна бир ажойиб хислати шуки, у шеърлар ҳам ёзиб туради. Унинг самимият уфуриб турган мисраларини ўқиб, гарчанд шеърлари жузъий нуқсонлардан ҳоли бўлмаса-да, унга «оқ йўл» тилагим келди:

Ватаним - Ўзбекистон,
Нурга, бахтга ёр макон.
Президент Ислом бобом
Ҳамиша унга посбон.

Порла кеча-кундузи,
Ватаним бахт юлдузи.
Чунки бизга раҳнамо
Ислом бобомнинг ўзи.

Сарбонимиз бор бўлсин,
Қаноти зўр сор бўлсин.
Юртимизда доимо
Тинчлик барқарор бўлсин.

ПОСБОНЛАР

Ҳар йигитнинг олдида
Бурчи бордир посбонлик.
Она дуосин олиб,
Отланар чегарага.

Ватан деган саждагоҳ,
Берилди қўриқлашга
Йигит бирдан улғайди
Орқада она Ватан.

Сотилмайди душманга
Алишмас тилла-конга,
Ўзбегим посбонлари,
Ўзбегим йигитлари

Машъум 16 феврал воқеалари кўпчилик сингари Нафиса Бурхонованинг қалбини нафратга тўлдирди. Жажжи қаҳрамонимиз кўзларида ёш ила юртбошимиз номига қуйидаги ҳамдардлик мактубини битди:

«Ҳурматли Ислом бобожон!

Сизнинг азиз жонингизга қасд қилмоқчи бўлишганини эшитиб, ёвуз ва номард кимсаларга нисбатан нафратим жўшиб кетди. Илоё, Сизни ва мустақил Ватанимизни кўролмаётганларнинг кўзлари чиқсин. Менинг ва тенгдошларимнинг, барча халқимизнинг бахтига омон бўлинг, умрингиз узоқ бўлсин!»

Ушбу мактубни битган Нафиса Бурхоновага Президент Девонидан қўнғироқ қилишиб, раҳмат айтишди. Юртбошимизнинг самимий ташаккурини айтиш учун Нафиса ўқийдиган мактабга Термиз шаҳар ҳокимининг 1-ўринбосари Тожимурод Раҳмонов ҳамда Халқ таълими бўлими мудири Х.Чориевлар ташриф буюришди.

Ушбу хушхабарни эшитган Нафисанинг онаси Гулнора опа Бурхонованинг ҳам боши осмонга етди. Қўлларини дуога очиб, қизалоғига бахт-иқбол, камол тилади. Ахир, шундай оқила қизи бор она севинса, фахрланса арзийди-да!

Бахтиёр ОЛЛОМУРОД

ОТАГА БЕҲУРМАТЛИК

Осмонни қора булутлар қоплаб, совуқ шамол эса бошлагач, Маъмура хола сандиғини очиб, қишлик устбошларни чиқара бошлади. Улар орасида ўзининг «ўн йиллик» пальтоси ҳам бор эди: бироз эскирган, «модадан қолган» ва ғижимланган.

Онасининг ишини кузатиб турган Эркабой луқма ташлади:

- Ойи, пальтоингизни қаранг, итдай изғиб, эшакдай ишлашнинг натижаси шу бўлдими?

Она ўғлига бироз тикилиб турди-да, жаҳл билан деди:

- Одобсиз бўлма, ўғлим. Киши ўз отасини ҳам шундай ҳақорат қиладими?!.

Қишолди латифалари

ПОШШУКУРЧИЛИК

Бир йигитни омад тарк этди: хотини ташлаб кетди, ишдан бўшатишди, уйини ўғрилар шилиб кетди, машинасини олиб қочишди, ичкиликка берилиб, борбутидан ажралиб...

- Адолатсизликдан дод! - деб аюҳаннос соладиган одат чиқарди у.

Маълум вақт ўтгач, йигитнинг ишлари юришиб кетди: ишга жойлашди, янги - данғиллама уй-ҳовли қуриб олди, жиҳозларга тўлдирди. Хорижий русумли жиҳозланган автомашинада юрадиган бўлди, ёшгина, гўзал аёлга уйланди. Эгнида ва бошида мўйна кийим-бош. Кечқурун машинасини гаражга қўйиб, уйига кирар экан, қора чарм этиги пошнасига ёпишган лойни қоқар экан, ҳайқирди:

- Адолатсизликдан дод!
- Яна нима бўлди? - сўради хотини.
- Э, нимасини сўрайсан, куйдим, бу ҳаётдан тўйиб кетдим, - деди у жиғибийрон бўлиб. - Ишбилармонман деб юрган мактабдош дўстим «бундай юрма, ёрдам қилай» деб ишга олганди. Қиладиганим кўчанинг бу юзидан иккинчисига ўтиб пул йиғиш ва қайтиб келиб «дўстим» деганга топшириш эди. Адолатсизлик шундаки, қор-лой кечиб, кўча кесиб пулларни мен олиб келаману у номард иссиқ ўриндиқда ўтирганича пулларни иккига ажратиб, ўзига кўпроғини олиб қолади. Шуям инсофданми?..

Шерзод ҚИЛИЧЕВ тўплади

ОИЛАМИЗ БИЛАН ЎҚИЙМИЗ

Юртбошимиз мамлакат аҳолисининг, айниқса, ёшларнинг ҳуқуқий онг ва маданиятини янги босқичга кўтариш зарурлиги хусусида қайта-қайта таъкидлайдилар. Мен Ички ишлар идораси ходими сифатида бу вазифани нечоғли долзарб эканлигини юракдан ҳис қиламан. Ҳуқуқий баркамолликка эришишнинг энг биринчи воситаси эса, албатта, ўқиш ва ўрганишдир. Шу боис оиламиз билан «Инсон ва қонун» газетаси ва «Ҳаёт ва қонун» журналига келгуси йил учун обуна бўлдик.

Абдураззоқ АҲМЕДОВ,
Фарғона вилояти Қирғули тумани ички ишлар бўлимининг жиноят-қидирув бўлими тезкор вакили

КУЛГИ ДУНЁСИ

-Сиз игна устига ўтира олмайсизми?
-Нима, мен сизга наркоманми?
-Йўқ, ундай эмас. Мен укол қилишни яхши билмайман-да!

Йўловчи таксига ўтирган заҳоти ҳайдовчига деди:
-Машинангиз олди ойналарини тозалаб олсангиз бўлмайдими? Лой сачраб, йўлни кўрсатмай қўйибди-ку!
-Кўринмаса, кўринмас! Барибир кўзойнакларимни ҳам уйда унутиб қолдирибман!

-Вова, сен нима учун икки кун дарсларга келмадинг?
-Ўтган куни ойим шиммимни ювган эдилар, шунга...
-Кеча-чи?
-Кеча мактабга келаётгандим. Дарвозангиз ёнидан ўтаётиб, кўзим тушиб қолди - сизнинг шимингиз дорда осиғлиқ турган экан...

-Ўғлим, ҳар куни дискотекага бораверсанг, кар бўласан-ку!
-Раҳмат ойижон, овқат егим йўқ!

У ЛУРБЕК

МУАССИС: ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИ

Бош муҳаррир Файзулла ҚИЛИЧЕВ

ЖАМОАТЧИЛИК КЕНГАШИ
Ғайбулло РАҲИМОВ
Параҳат АЙТНИЁЗОВ
Бурхон БЕКМИРЗАЕВ
Шавкатжон МАВЛОНОВ
Неъмат АМИНОВ
Абдил ТЎХТАШЕВ

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ
Сирожиддин РАУПОВ (Бош муҳаррир ўринбосари)
Узоқ БОЗОРОВ
Элмурод МУТАЛХЎЖАЕВ
Тўхтамурод ҲАСАНБОЕВ (масъул котиб)
Миршоҳид МИРҲАМИДОВ
Нормейли НОРПЎЛАТОВ

Индекс: 646882
«ИНСОН ВА ҚОНУН» газетаси таҳририятида саҳифаланди. А-2 бичимда, 2 босма табоқ ҳажмида, офсет усули билан «ШАРҚ» нашриёт матбаа концерни босмахонасида босилди. Корхона манзили: Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси 41-уй. Буюртма Г-0668. Тиражи-10.000.
Босишга топшириш вақти 21.00
Босишга топширилди 20.00

Навбатчи: С. ҚИЛИЧЕВА
Компьютерда оригинал макет тайёрловчи: У. ДЎСМАТОВ
Терувчи: М. ДЎСТОВА

700047, Тошкент шаҳри, Сайилгоҳ кўчаси
Тел,факс: (371) [illegible]-41
«Инсон ва қонун» газетаси 1998 йил 2 июлда Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасида [illegible]41- сон билан рўйхатдан ўтган.